

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen:
celo leto K 24—
pol leta 12—
četrt leta 6—
na mesec 2—

v upravnistvu prejeman:

celo leto K 22—
pol leta 11—
četrt leta 5:50
na mesec 1:90

Izjava vsak dan svojo izjavo oddaje in praznike.

Inserati veljajo: petstopenjska petletna vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Parte in zahvala vrsta 16 vin. Poslano vrsta 20 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Pomenjena številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vplačila naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:
celo leto K 25—
pol leta 13—
četrt leta 6:50
na mesec 2:30

za Nemčijo:

celo leto K 30—
pol leta 15—
četrt leta 7:50
na mesec 2:50

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakica.
Upravištvu (spodaj, dvorišče levo), Knaflova ulica št. 5 telefon št. 85

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5 (v pritličju) levo, telefon št. 34.

Vojna na Balkanu.

Iz Vranje v Skoplje.

(Od našega posebnega poročevalca.)

Kumanovo, 30. oktobra.

Dne 30. oktobra okoli 10. ure dopoldne se je začel pomikati iz Vranje proti nekdanji Turčiji vojaški vlak, v katerem sta bila tudi dva vozova za žurnaliste in generalni štab (vrhovna komanda). Kmalu smo bili v Ristovcu, do sedaj poslednji srbski postaji, potem pa v par minutah v Zibevču, poprej prvi turški postaji, na kateri danes zapovedujejo srbski železniški uradniki, oziroma oficirji železniške stroke. Izstopili smo in videli na kolodvorskem poslopju velike luknje, ki so jih provzročile granate iz srbskih topov in majhna znamenja svinčenka iz pušk na zidovju so pričala, da je imela tukaj tudi pehota trdo delo.

Vlak se je pomikal naprej po lepi in široki ravni: srbski vojniki na vse strani, na polju pa orjejo kmetje zemljo! To je bil najlepši prizor, ki sem ga videl: vojni vihar je odšel dalje proti jugu in novi srbski državljani orjejo mirno svojo zemljo, vse se leže zlate prostosti. Po cesti so korakale dolge kolone srbskih vojakov in dolge vrste tréna, semtertja smo pa videli kakega muslimana, ki je resignirano sedel na polju in najbrže premišljeval o minljivosti vsega...

Da, »stalna na tom svijetu samo mlijena jest,« nekdanji gospodarji se morajo danes zadovoljiti s tem, da so enakopravni s svojimi dočerašnjimi sužnji, ki so po petsto letih postali zopet — ljudje!

Med postajama Tabanovci in Kumanovim je velik del žurnalistov izstopil iz vlaka, da si ogleda bojišče in odpotuje z naslednjim vlakom proti Skoplju, večji del žurnalistov je pa nadaljeval potovanje naravnost v Skoplje. Pridružil sem se onemu delu, ki si je hotel ogledati kumanovsko bojišče, kjer so Srbi tako sijajno premagali močno turško armado. Takoj ob železniški progi smo videli prve turške topove, ki so izgubili vse močvino, predno je moglo to poslati proti Srbom več kot kakih 5 do 6 granat ali šrapnelov, ker pri vseh topovih je bila tudi še skoraj vsa municija, samo par praznih granatnih patron je bil zraven, ki smo jih pobrali za spomin na vojno!

Okoli topov so ležali mrtvi konji v mlakah krvi, moštvo je bilo pa že pokopano in samo sledovi krvi so nam pokazali mesta, na katerih so končali turški topničarji svoje življenje. Topovska municija je bila lepo zložena v municijskih karah, topovi so stali v bojni vrsti, s kolesi globoko zarinjenimi v zemljo, znamenje, da so resnično stopili v akcijo, ali samo za kratek čas, ker srbske granate, katerih sledovi se prav dobro poznajo, so kmalu pobile moštvo in topovi so vtihnili. — Na oni krvavi zemlji so ležali tudi kosi kruha, ki so ga turški topničarji še jedli pred svojim poginom.

Nisem mogel dolgo ostati na mestu, ker smrad mrtvih konjskih trupel in krvi je bil resnično neznosen. Sli smo čez široko polje proti Kumanovu. Povsod enaki prizori: zapuščeni turški topovi, municijski vozovi, raztresene granate, prazne granatne patrone in — grobovi...

V mestu Kumanovu kar mrgoli vojaštva. Tu prihajajo in odhajajo dalje na bojišče dopolnilni srbski polki, katerih moštvo nadomesti padle in ranjene vojake. Muslimani so vsi zbežali iz mesta, ostali so samo Srbi. Takoj pri vходу v mesto sem videl majhno turško hišo z odprtimi vrati in ko sem pogledal notri, sem videl Turka, ležečega mrtvega na hrbtu; mož je streljal na srbske vojake,

ko so prihajali v mesto in je bil na mestu ustreljen.

Drugače je mesto mirno. Srbske oblasti so pravilne, ali stroge.

Enaka pravica za vse, to je geslo Srbije pri njenem osvobodilnem delu in s tem si pridobiva zaupanje in spoštovanje tudi pri nerbskem elementu: danes zvečer so se že začeli vračati v Kumanovo muslimani, ki so zbežali, misleč, da so Srbi enaki kot Turki, pa so sprevideli, da je razlika med enim in drugim enaka razlika med temo in solncem.

Zvezdan.

Skoplje, 1. novembra.

Prišel sem v Skoplje iz Kumanova včeraj jutraj in bil sem res srečen, da sem prišel zopet v urejene razmere.

Skoplje! Kako se je to spremenilo v teh par dnevih! Vse teče sicer še na dalje svojim rednim tokom, trgovine so odprte in ljudje vrviyo po ulicah kot prej, ali ulice so polne srbskih vojakov, turškega denarja nikjer več, srbski denar je že popolnoma vpeljan, v nekdanjih turških uradih so srbski uradi, v sobi kjer je sedel porej turški valjiva (guverner), sedi sedaj srbski polkovnik, komandant mesta, na magistratu provizorni srbski župan s provizornimi občinskimi svetniki Srbi in Turki; v nekdanjih turških vojašnicah srbski vojniki in Turki — ujetniki; okoli gradu carja Dušana zaplenjeni turški topovi, v gradu samem pa — Turška vojaška bolnica z rdečim polumescom na visokem drogu in s turškimi vojaškimi zdravniki in stražaji, v bolnici ranjeni Turki s Arnavti in nekoliko Srbom — vse to močno zastraženo od vseh strani po srbskih vojakih.

Zalostno je v turški bolnici. Ne samo za to, ker so bolnice sploh žalostne, temveč zato, ker so tudi zdravniki in stražaji enako potrpi kot ranjenci... Govoril sem z nekim zdravnikom, ki je rodom iz Tripolisa, Arabec, bil je na tamošnjem bojišču zajet od Italijanov in sedaj zopet — od Srbom: mož je popolnoma potr, ali vdan v božjo voljo, govori mirno in pravi, da je vojna »Contre l'humanité...«

Humaniteta in Turki! Kako čudno zveni ta beseda, posebno še, ako je izgovorjena v francoskem jeziku, iz ust Turka!

V učumatu (neke vrste namestništvo, ali deželna vlada) se nahajajo srbski vojaški uradi, ogromno dvorišče je pa prenapolnjeno turških pušk, da bi se z njimi lahko oborožila cela divizija: zraven pušk sablje, bajonete, taške za patrone, patrone same, bobni, trompete itd. Z modernimi turškimi repetirkami se sedaj oborožuje srbska — črna vojska, ki do sedaj ni imela repetirk, temveč t. zv. puške-berdanke...

Po posredovanju nekega prijatelja sem dobil tudi jaz, kakor tudi mnogi drugi žurnalisti, turško repetirko in dosti patron; imeti hočem to za spomin, sedaj mi pa puška dobro služi kot stvar, ki je tukaj zelo potrebna, posebno ponoči, ker Arnavti se ne morejo sprijazniti z novimi razmerami in še vedno se vršijo posamezni napadi — sicer zelo redko, ali vršijo se vendar in zakaj bi hodil ponoči brez orožja po mestu, ko imam dobro puško? Stanujem v neki tesni ulici v bližini reke Vardarja, ali predno pridem do stanovanja, moram hoditi med samimi turškimi hišami, ponoči je tema kot v rogu in dobro je imeti v roki — napeto puško.

Sicer se je pa tudi turško prebivalstvo že močno pomirilo, ker so srbske oblasti pravične nasproti vsemu, vojska pa zelo disciplinirana, nič se ne rekvirira, vojniki ničesar ne jemljejo, temveč kupujejo kot vsi

drugi in s tem se pridobiva zaupanje.

Ponoči hodijo po mestu močne vojaške straže in z eno teh straž sta imela snoči opraviti dva židovska nemška žurnalista, ki sta bila tako neprevidna, da sta se ponoči sprehajala po mestu in — na glas nemški govorila. Straža ju je ustavila in ker nista znala srbski, nista mogla pojasniti, da sta žurnalista in morala bi iti v vojašnico, kjer bi ju sicer izpustili, ali sitno bi vendar-le bilo to; k sreči se je našel neki oficir, ki ju je rešil iz neprijetnega položaja, ali smešno je bilo, kako sta se možakarja ustrašila: trepetala sta po celem telesu in nam pripovedovala: »Gospodje, to je bilo strašno! Pomislite, bilo je temno in pred nama stojijo vojniki, namerijo puške na naju in jih pripravijo na streljanje, da je reklo tak-tak. To je bilo grozno...!«

Včeraj je bilo v Skoplju že vse polno vojaštva, danes ga je pa že malo manj, ker odhaja dalje in dalje. Skoplje je v srbskih zastavah. Jutri pride kralj Peter v to staro prestolnico carja Dušana. Svetovali so mu, naj počaka še kakih 5—6 dni, ker mesto še ni popolnoma »čisto«, ali on ne more in noče ostati v Vranji, on hoče priti v Skoplje.

Prijazno je tukaj, ali odrezani smo od sveta popolnoma: niti časopisov, niti pisem ne dobivamo, ker ni pošte in vse nas čaka v Belgradu ali Vranji. Še par dni bo to trpelo, potem bo pa že funkcijonirala v Skoplju srbska pošta in zvedeli bomo, kaj se godi po svetu in — na naših domovih.

Zvezdan.

(Od našega posebnega poročevalca.)

Skoplje, 3. novembra.

Danes se po dolgih stoletjih prvič zopet proslavlja v Skoplju — nedelja. Prodajalne so vse zaprte, vse je praznično oblečeno in tako grozovit dolgčas je tukaj, kakor je dolgčas ob nedeljah v Belgradu, Zagrebu, Ljubljani — sploh povsod po celem svetu, kjer proslavljajo nedelje in druge cerkvene in državne praznike.

Ko bi mogel napraviti človek vsaj kak izlet v okolico, kot se to dela drugod in bil bi zadovoljen, ali jaz cenim svojo glavo bolj kot kak arnavtski nepridiprav, ki bi mi čisto lahko zabil v glavo kako svinčenko iz kakega skrivališča in potem mi moja turška repetirka ne bi nič pomagala, Arnavt bi mi jo potem lahko vzel in oborožil z njo kakega svojega soseda.

Bolje je torej ostati v mestu in fotografirati se, kakor smo storili vojni poročevalci malo prej na dvorišču hotela »Sloboda«, ker odidejo jutri nekateri stran, in hočemo imeti eden na drugega spomin. Ko smo to končali, je imel nemški žurnalist Persino (pseudonim), drugače mornariški kapitan v pokoju, Prus od glave do pete, kot najstarejši med nami, nagovor, v katerem se je zahvalil gospodom od cenzure, v prvi vrsti, seveda, g. stotniku Gjorgjeviću, na prijaznosti, ki jo izkazujejo žurnalistom kot naši voditelji in je zaželel lepi in gostoljubni Srbiji srečno bodočnost. Stotnik Gjorgjević se je zahvalil v lepem francoskem govoru, napravili smo mu ovacijo, potem smo se pa razšli: nekateri so šli pit dobro macedonsko vino, drugi, ki nismo preveč za pijačo, pa pišemo naša poročila, za katera ne vemo, kdaj pridejo v uredniška listov, ki jih zastopamo.

Naravno je, da vzdihujejo Turki po starih lepih časih, ko so bili oni gospodarji, Srbi pa sužnji; zato preklinjajo Džavid-pašo, ki ga dolžijo, da je Srbom Staro Srbijo — prodal...! Tega namreč pravi Turki nikakor ne morejo verjeti, da bi bila turška vojska tepena in popolnoma

premagan in za to iščejo razne vzroke; eni pravijo, da so imeli Srbi več topov, kot Turki pušk, drugi pa dolžijo Džavid-pašo, češ, da je Srbom Staro Srbijo prodal za drag denar.

Da, Srbi so Staro Srbijo res odkupili in sicer prav drago odkupili, ker je bilo — prelite mnogo njihove krvi! Kumanovo, Merdare, Priština in drugi kraji bi znali praviti cele legende o srbskem junaštvu in srbskih — žrtvah. Posebno oficirji so naravnost tekmovali med sabo v hrabrosti; v Kumanovski bitki so drli pred vojniki naprej, na turške položaje tako drzno, da so se smilili vojakom in so jih ti naravnost vleкли nazaj, za svoje hrbe in jih prosili, naj se čuvajo, ker kaj hočejo oni sami storiti, ako ne bodo imeli oficirjev, ki bi jih vodili. In resnično je popadalo toliko oficirjev, da so vodili polke stotniki in celo poročniki, bataljone in stotnije pa podčastniki in tudi — navadni vojniki... Pred tako armado so se Turki morali umakniti, morala se jih je polastiti panika, ki jih potem ni več zapustila!

Kakor se je naknadno zvedelo od ujetih turških oficirjev, je bilo zbranih v bitki pri Kumanovu 80.000 turških vojakov.

V vrstah srbskih četašev se je vojskovala tudi 19letna kontoristinja Sofija Jovanovičeva iz Belgrada. Ko je bila proglašena mobilizacija, je prišla v »Narodno obrano« in prosila, da bi jo sprejeli v kako četo. Seveda so jo odklonili z motivacijo, da ženskih ne sprejemajo, ali prihajala je vsak dan, prosila in žugala, da vse postreli, ako jo ne pustijo, in ko so ji rekli, da se žuganja ne bojiyo, je zopet lepo prosila in jih nadlegovala toliko časa, dokler je niso sprejeli.

Slišal sem praviti v Vranji, da se prav hrabro bori, ali svoje ženske nature vendar ne more zatajiti: ko je četa, v kateri se je nahajala, zavzela neko obmejno turško utrdbo, so pobrali četniki puške, bajonete, municijo in razne druge vojaške reči, četašica Sofija pa — šalice za kavo, sladkor, petrolej in podobne kuhinjske reči.

Te dni sem jo videl v Skoplju. V hotelu »Sloboda« je sedela pri neki mizi nekoliko četnikov in med njimi eden prav mlad in otročji. Mislil sem, da je Ljubljancan Gorec in pristopil sem k mizi, ali ni bil on, pač pa sem začel takoj dvomiti, da bi bil četnik možki in nagovoril sem ga takoj:

»Kako se kaj počutite, gospodična četašica?«

»Nisem nobena gospodična,« me zavrne in prav strogo pogleda.

»Bežite, no, saj se vidi na laseh, da so bili nekaj daljši in da ste jih odrezali! Kaj hočete sedaj brez las? Ali vam bodo zopet zrastle?«

To je pa bilo gospodični četašici vendar že preveč in odgovorila je prav odločno:

»Ko sem šla na vojno, sem mislila, da se ne vrnem živa domov, in kje sem potem mogla misliti na lase...«

Dobro se je odrezala, dejala karabinko čez kolena in mi obrnila hrbet, ali v tem so prišli že nekateri drugi žurnalisti in gospodična četašica se je morala spustiti v pogovor in nam praviti o bojih in vojnih štrapačih. Reva, v enem mesecu je samo dvanaajstkrat spala pod streho, drugače pa vedno pod milim nebom. Dobro se je odrezala gospodična četašica tudi, ko sem ji očital njeno žensko naravo, ker je vzela v turški utrdbi samo šalice za kavo, sladkor in petrolej; rekla je:

»To je bilo zelo koristno, ker te reči — posebno sladkor in petrolej — smo rabili, a možki se za to niso brigali...«

»Pa ste vzeli tudi metlo?« sem jo vprašal.

»Metle ni bilo nikjer, ker te turške nesnage menda sploh ne poznajo metle...«

Eto, taka je ta četarica Sofija Jovanovičeva, ki sem jo videl tudi danes na ulici: vrgla je karabinko čez rame in stopa v družbi z drugimi četaši kot kak Napoleonov grenadir...

Za Ljubljancana Gorca sem slišal, da se nahaja s svojo četo nekje okoli Gostivarja in da je do sedaj živ in zdrav.

Zvezdan.

Pred Carigradom.

Bolgarske čete so zavzele, kakor poročajo iz Sofije, mesti Gumurdino in Kavalo. Naleteli so le na slab odpor turških čet. Ker se Turki niso mogli umakati ob Marmarskem morju, so se vdali.

V Carigradu se še vedno tolažijo, da bo mogoče še v zadnjem trenutku izvojevati turška armada kako zmago. Zato pošiljajo tudi sedaj v svet brzojavke iz Carigrada, češ, da so tuji vojaški atašeji mnenja, da je usoda bitke pred Carigradom odvisna samo od prehranjevanja vojaštva, oskrbovanje turške armade z živili pa da je sedaj brezhibno. Vojna uprava je tudi odredila, da pridejo nemuslimanski vojniki v manj eksponirane pozicije. Na bojišče je odšlo iz Carigrada sedaj tudi 300 Kurdo, ki so bili prej v Carigradu kot težaki in bataljon dijakov-prostovoljcev. Iz Carigrada poročajo turški vladni krogi nadalje še čez Frankobrod, da prihajajo dan na dan nove anatolske čete preko Črnega morja na desno in preko Marmarskega morja na levo krilo turške armade. Tudi turška mornarica bo baje dobila svoj delokrog pri obrambi Carigrada. Turki upajo, da bodo zbrali tu kakih 250.000 mož in Bolgare celo presenetili. Turški porazi baje delajo carigradski ruski diplomaciji velike preglavice. Ruska diplomacija namreč se trudi doseči mir, ker se boji, da bi mogli Turki zopet okrepiti svojo, od lakote in vsled pomanjkanja streliva onemoglo armado. V isti sapi pa pravi »Frankfurter Zeitung«, da vlada med mlajšimi častniki intenzivno gibanje proti starejšim in da prvi očitajo stari poveljnikom skrajno neznanje. Hočejo jih nadomestiti z mladimi močmi.

Kakor poročajo iz Carigrada, je poslala Turčija na Dunaj Hilmi pašo, da stopi v ozko dotiko z Avstro-Ogrsko in da zastopa Turčijo proti eventualni mirovni konferenci, ki naj bi se vršila v Parizu ali v Haagu. Za drugo turškega delegata pri tej konferenci je določen Hareddin paša. Porta se še vedno trudi doseči posredovanje velesil, vendar zatrjujejo turški vladni krogi, da se Turčija zopet pripravlja na ofenzivo. Tuji vojaški atašeji baje smatrajo ofenzivo za potrebno, da dobi Turčija čas utrditi se pri Cataldži in eventualno za Cataldžo pri San Stefanu napraviti nove utrdbе. Drugi carigradski viri zopet so mnenja, da so opustili Bolgari namen prodirati naprej in da hočejo samo okupirati zasedene pokrajine ter počakati turško ofenzivo v svojih utrjenih pozicijah pred Lile Burgasom in Vizo. Kakor poroča listu »Vossische Zeitung« iz San Stefana, so Turki, predno so zapustili Corlu, razstrelili tamošnje postaje. Turške čete baje prodirajo proti Silivri, južnozahodno od Cataldže ob Marmarskem morju. Kakor poročajo iz Carigrada, se sliši od Dardanel sem hudo grmenje topov. Da bi se vršil pred vhomom v Dardanele boj z grškim vojnim brodom, sicer ni izključeno, in če hoče ta brzojavka to poročati, je verjetno, izključeno pa je, da bi se slišalo iz Dardanel grmenje topov celo v — Carigrad, ker znaša razdalja med Carigradom in vhomom v Dardanele v zračni črti 280 km.

Berolinska »Kreuzzeitung« hoče vedeti, da se meročajni ruski krogi trudijo vplivati na bolgarsko vlado, da naj bolgarske čete ne zasedejo

Carigrada, da se že obstoječe težkoče ne povečajo in da se situacija ne preokrene na slabo za Balkansko zvezo.

Iz Carigrada poroča »Lokalanzeiger« nadalje, da se je vršila nedavno pri avstro-ogrskem poslaniku v Carigradu, grofu Pallaviciniju, konferenca, in da je ruski poslanik predlagal, da naj izreče Turčija za dobo vojne v principu otvoritev Dardanel, ker je treba, da tuje vojne ladje hitro prispejo pred Carigrad. Angleški poslanik je baje odgovoril na ta predlog s popolnim molkom, iz česar je razvidno, da se Anglija temu predlogu protivi. Vsled tega je baje ruski poslanik prekladal svoj predlog.

Z Dunaja poročajo, da je avstro-ogrška eskadra, ki je določena za orijent, sledeče razdeljena: Poveljnik eskadre z vojnima ladjama »Fran Ferdinand« in »Radetzky« in s torpedovko »Uskok« v pristanišču v Smirni, vojna ladja »Zrinyi« in torpedovka »Wildfang« v Kavali, križarka »Maria Terezija« v Solunu. Obe mali križarki »Aspern« in »Admiral Spaun« sta dospeli dne 8. t. m. v Kumlale in nadaljevali se isti dan pot skozi Dardanele pred Carigrad, kamor sta dospeli dne 9. t. m. Vse ladje so med seboj in z glavnim poveljništvom zvezane z brezžičnim brzojavom.

»Agenzia Stefani« poroča: Italija je poslala pred pristanišče evropske Turčije vojne ladje v zaščito svojih podanikov. »Admiralio di St. Bon« je dospela pred Solun, »Emanuele Philiperte« je v petek plula skozi Dardanele in je dospela v soboto pred Carigrad. Vlada si pridržuje pravico v slučaju potrebe poslati drugo vojno ladjo v Bosporus. V soboto je odplula ladja »Re d' Italia« z živili za 600 ljudi za 14 dni v Carigrad.

Angleške vojne ladje »Hibernia«, »Britannia«, »Commonwealth« in »Dominion« ter križarki »Blackprince« in »Cumberland« so dobile nalogo, da naj takoj odplovejo pred Malto. Baje se je to zgodilo zaradi kapitulacije Soluna ter so te vojne ladje namenjene pred Carigrad. Tudi pred Gibraltarom stoječa ladja »Shannon« je odplula v Orijent.

Odrin.

Odkar je padel Lozengrad in je Odrin obkoljen, se vrše pred Carigradom neprestano boji. V Carigradu in posredno od tam v Frankobrodu pa vedo, da se vrše boji okrog Odrina šele od 8. t. m. naprej. Do tedaj, ko so to izvedeli v Frankobrodu, je trajal boj baje že 36 ur. Nečesa pa so se Turki od Bolgarov vendar že naučili. Baje so namreč naskočili Marša z bajoneti in tudi zmagali, — seveda samo po carigradskih poročilih. Na drugi strani pa prihaja iz Sofije, od koder so prihajale do sedaj oficijozno še samo resnične vesti, poročilo, da so Bolgari zavzeli pred Odrinom oba najvažnejša forta, to je 143 m visoki fort Kartaltepe in fort Papos. Bolgari so Turke v četrtek ponoči pregnali iz teh pozicij. Turki so imeli v tem boju kakih tisoč mrtvih ter so se umaknili v manjše utrbe. Vsled teh bolgarskih zmag se Odrin baje ne more več držati.

Pred Odrin je dospela tudi že druga srbska armada pod generalom Stefanovićem. Pred Odrin je pripeljala ta srbska armada tudi svoje 12 $\frac{1}{2}$ centimeterke oblegovalne topove.

Odrin baje gori, kakor poroča »Frankfurter Zeitung«.

Solun.

Solun je sedaj v grških rokah.

Na tem ne izpremeni ničesar dejstvo, da je neka grška agencija brzojavila v Atene, da je Solun že padel, med tem ko so se še vršila pogajanja za njega predajo. Bilo je namreč sledeče: V četrtek zvečer se je začel pogajati poveljnik Soluna z grškim prestolonaslednikom zaradi predaje mesta. Prestolonaslednik je dal garniziji na foru Karaburunu nekaj ur časa za pomislek, da izroče orožje. V petek ob 8. zjutraj so slišali nato od Gide sem 20 streliv iz topov, nato pa je ogenj utihnil. To je bilo znamenje, da je rok potekel in ker se streljanje ni nadaljevalo, so mislili splošno, da se je mesto predalo. Dasi ravno je bilo tedaj zmagoslavje pre zgodnje, vendar ni bilo brez podlage in brzojavka o zavzetju Soluna se je uresničila. Solun je padel Grkom v roke in turška posadka, 25.000 moč, se je udala. S Solunom pa se je predal tudi fort Karaburun. V petek zvečer je bila sklenjena tozadevna pogodba.

Obleganje Skadra.

Iz Rjeke poročajo, da so Črnogorci v petek nadaljevali obleganje Skadra s težkimi oblegovalnimi topovi. Kakor poročajo iz Skadra, vlada med tamošnjim prebivalstvom panika. Katoličani so zbežali v kate-

dralo. Za črnogorsko topničarstvo je težko priznati hišam s posebnimi nameni, ker so od zunaj popolnoma enake videti drugim hišam. V Skadru so cene za živila poskočile strahovito visoko. Baje je dobil francoski konzul od svoje vlade poziv, da naj zapusti s francoskimi podaniki mesto.

Iz Bara poročajo, da se je Turkom posrečilo si zopet odpreti pot iz Skadra proti Sv. Ivanu Medui. Desno krilo armade generala Martinovića se je moralo baje umakniti ter se je umaknilo proti Pemplari.

Nekatera privatna pisma iz Skadra poročajo baje v Sarajevu, da se v Skadru ne boje preveč Črnogorci, da pa more biti srbska pomoč za turško posadko usodepolna.

Prodiranje Srbov.

Prva srbska armada, ki je zavzela Prilep in Ričevu, stoji sedaj za Bitoljem. Tudi Bitolj je že v srbskih rokah. Prodiranje Srbov proti morju je sicer težavno vsled slabega vremena, vendar pa upajo v Belgradu, da bodo Srbi dospeli do morja v terek.

Prodiranje prve srbske armade proti Draču je zelo težavno, ker so Turki razrušili vse mostove južno od Danirkapa.

Druga srbska armada pod generalom Stefanovićem je že dospela pred Odrin. Tej armadi stoji nasproti v Odrinu kakih 40.000 Turkov. Srbi so poslali svoje oblegovalne topove pred Odrin.

Del tretje srbske armade, ki je stal v Sandžaku, se je združil s Črnogorci, da zavzame z njimi skupaj Skader.

Glasom poročil iz Rjeke so imeli Srbi v boju pri Novem Pazaru 500 mrtvih in ranjenih, Turki so imeli 300 mrtvih in 700 ranjenih. Srbi so vzeli Turkom 57 topov. Boji pri Krčevu in Prilepu so bili baje zelo krvavi, ker so morali naskakovati Srbi turške pozicije ne da bi jih bili prej obstreljevali s topovi. Končno so se morali Turki umakniti proti Debru. Srbom so se vdali tudi albanski voditelji Sabria Idris, Sefer in Kasuma. Pri Prilepu so imeli Srbi baje 2500 mrtvih in ranjenih, Turki pa 6000 mrtvih in ranjenih.

Razpadajoča azijska Turčija.

V Kairu izhajajoči angleški list »Le progres«, ki ima ozke stike z egiptovsko vlado, poroča, da morata vsled sedanjega položaja Turčije Egipt in Anglija zasesti Sirijo, da dobita v roke ključ za Egipt in za Arabijo.

Situacija.

Iz Belgrada poroča »Pester Lloyd«: Ker se zavzema del avstro-ogrškega časnopisa za poseben albanski teritorij, smatrajo sedaj to v Belgradu za neprijaznost ne samo napram Srbiji, marveč tudi napram Balkanski zvezi. Naglašajo se, da so nastopili Albanci proti balkanskim državam ravno tako sovražno, kakor Turčija in da tedaj ne more zahtevati nikdo od zmagovitih držav, da bi prepuštile Albancem v istem trenutku, ko so porazile Turčijo, samostojnega teritorija.

Dasi ravno so se v splošnem nemški listi že nekoliko pomirili, vendar še niso popolnoma prenehali s hujskajočimi članki. Tako grozi »Tagesspost« z dvomilijonsko avstrijsko armado in kliče alpinske Nemce, ne vemo proti kateremu sovražniku, na pomoč.

Avstrijski poslanik v Belgradu, Ugron, še niti niso dospel ni v Belgrad in vendar so vedeli nemški listi že popolnoma natančno, kaj je govoril s srbskim ministrskim predsednikom Pasiecem in tudi kaj je Pasieć odgovoril. Vedno smo naglašali, da so to same kombinacije, in prazne kombinacije so tudi, če pravi neka dunajska brzojavka, da Avstro-Ogrska ne mara priznati Srbiji prav nobenega pristanišča, niti ne izključno trgovskega pristanišča.

Sofijski »Mir« se bavi s stališčem Balkanske zveze napram Turčiji, ki jo imenuje dosledno »Azijsko Turčijo«. List svari porto, da naj sama sebe ne slepi še nadalje, ter ji svetuje, da naj se z Balkansko zvezo direktno pogaja zaradi miru. »Azijska Turčija«, pravi, se mora sprijazniti z mislijo, da so zavzete pokrajine last zmagovalca. Samo direktna pogajanja morejo rešiti Azijski Turčiji še zadnje.

Slika človeške bede in groze.

»Nar. Politika« prinaša sledeče poročilo o prihodu ujetih Arnavtov v Belgrad. Poročilo je datirano dne 4. t. m.

Se snoči so skrbno tajili, da pride danes zjutraj v Belgrad vlak z velikim številom ujetih Arnavtov. Stvar so zaradi tega tajili, da bi se ne zbralo preveč ljudi na kolodvoru.

Ko sem izvedel iz vojaških krogov o prihodu Arnavtov, sem šel na

vse zgodaj na kolodvor, pred katerim je bilo zbrano že več sto ljudi. Vhodi so bili zastraženi od vojakov III. poziva in od policije. Občinstvo je z napetostjo čakalo prihoda vlaka, ki je pripeljal na postajo ob 6. uri 30 minut. Vlak je bil takoj obkoljen s močnim kordonom naših rezervistov in orožnikov in takoj so začeli izstopati prvi Arnavti, katere je naša vojaška četa III. poziva s častnikom na čelu postavljala v štiristope.

Med prvimi je bil častnik turške redne vojske s svojim slugo. Častnik, ki je bil, kakor se je dalo sklepati iz njegovih sivih las in brk, že starejši mož, je bil postavljen na čelo spreveda ujetnikov. Voz za vozom so izpraznili in četa za četo je bila uvrščena k ujetnikom arnavtskim, ki jih je bilo vseh skupaj 1669 razen 180 nizamov in dveh paš. Arnavti so bili deloma prostovoljci, deloma redni vojaki, ki so jih turški častniki vodili v boj. Med arnavtskimi ujetniki je bilo tudi mnogo mladih dečkov v starosti 14—16 let in starši ljudje do 70. leta in celo več. Med starci sem zagledal tudi dva hodže, turška duhovnika, in par dervisev.

Ujeti Arnavti so napravljali vtisk grozne človeške bede; bili so vsi le slabo oblečeni in deloma tako raztrgani in razdrapani, da niso izgledali kot ljudje. Mlajši so bili popolnoma bosi, čeprav je bil danes zjutraj hud mraz. Ujetniki so se tresli od mraza in drug k drugemu so se stiskali v smrtnem strahu; tudi so se držali po štirje za roke, celo ko je šel sprevod s kolodvora.

Kdor še ni nikdar videl Arnavtov, si ne more predstavljati žalostni pogled na ta napol mrtva človeška telesa, uničena od lakote in bede. Mnogi od njih so nesli bodisi v raztrgani torbi, bodisi v kaki umazani cunji kruh, ki so ga na potu dobili od Srbov. Večina ujetih Arnavtov je imela v obrazu izraz zdvijancev, nekateri so zopet delali vtisk bebecv. Za sprevodom je sledilo nekoliko kmetskih voz; v prvem so bili štiri arnavtski starci, ki so bili bolj podobni živalim ali čemur drugemu, le ne ljudem. Na vsakem izmed teh je bila vidna tuberkuloza najvišje stopinje. V drugem vozu je ležal starec, ki je pri izstopu iz vagona končal pot svojeja življenja.

Ta sprevod človeške bede je šel polagoma skozi mesto okoli kraljevske palače, po glavni cesti, po terezijanski ulici v belgradsko trdnjavo.

Naše monumentalne stavbe in ulice, po katerih je šel ta žalostni sprevod, je delal na ujetje Arnavte močnen vtisk, kakor je bilo videti iz njihovih obrazov.

Od vseh teh nesrečnikov je bilo najmučnejše pogledati starca, ki ni mogel hoditi in ki ni hotel sesti na voz, ker ni hotel zapustiti svojih rojakov... Dal se je od teh nesi!

Arnavtski oddelki v tukajšnjih bolnišnicah bodo danes najbrže prenapolnjeni, in pomnože se obenem tudi surovosti, ki jih izvršujejo tudi divji sinovi Albanije na svojih strežnikih.

Že včeraj ponoči je prišlo v Belgrad manjšo število ujetih Arnavtov. Med njimi je bil iz Skoplja sem poslani znani veljak arnavtski Šaban naša, podpolkovnik Abdul Aman, Nedžad Ali, Draga bej in Asim bej, bivši poslanci v carigradskem parlamentu. Dali so jih v belgradsko trdnjavo, kjer so popolnoma prosti.

Med ujetimi Arnavti, ki so danes zjutraj sem prišli, je tudi nekoliko starih in 15 turških podčastnikov, ki so se v Skoplju oblekli v arnavtske kroje, nadalje čez sto arnavtskih zločincev. Zanimivo je, da je že v Skoplju hotel eden izmed ujetnikov razparat nekemu srbskemu rezervistu trehuh. Puška v rokah takega divjaka pomenja pač mnogo; neki ranjeni srbski vojak mi je pripovedoval, da je, ko je ujel v boju nekega 70letnega Arnavta, ležalo okoli njeza 300 praznih, izstreljenih patron. Koliko je ta stari Arnavt uničil nadpolnih srbskih življenj, predno je bil premagan!

Balkanska nevarnost.

Nasprotje med Avstrijo in Srbijo postaja vse ostreje. Avstrija zahteva od Srbije, da se mora odpovedati pristanu na Jadranskem morju in da se mora podati v nekako gospodarsko in politično odvisnost od Avstrije. Očividno je, da to, kar zahteva Avstrija, je nasprotno interesom Srbije in nasprotno njeni popolni neodvisnosti.

Srbija se neče pokoriti avstrijskim zahtevam, nego stoji na stališču, da je neodvisna država in sme delati politiko, kakršna se zdi najprijetnejša njenim interesom. To je Pasieć v zadnjih dneh opetovano v najslavesnejši obliki izjavil.

Ta odločnost Srbije je dunajske kroge razdražila in začeli so na žaljiv in izzivajoč način v oficijoznih listih napadati Srbijo in ji groziti celo z vojno. Kričali so celo, kje je dunavska flotila, da bi svoje tope namerila

na Belgrad. Obenem so razglašali, da so se Avstrija, Nemčija in Italija popolnoma zedinili, da mora Srbija ugoditi avstrijskim zahtevam in da bodo poslaniiki teh treh velebil napovedali skupno demarcho v Belgradu. Končno se je raznesla govorica, da bo Avstrija mobilizirala šest korov proti Srbiji.

Zaeno je pa prišlo na dan, da Rusija, Angleška in Francija nikakor ne stoji na strani Avstrije, nego na strani Srbije in v trenutku, ko je vsakdo pričakoval, da pošlje Avstrija ultimatum v Belgrad, se je spoznalo, da tudi Nemčija in Italija nečeta Avstriji slepo slediti.

Te dni bo avstrijski poslanik Ugron naznanil srbski vladi avstrijske zahteve. Zdi se, da je postal v zadnjih dveh dneh položaj nekoliko manj nevaren, kakor je bil prej. Vse je na delu, da se doseže na kakršenkoli način sporazumljenje v tem smislu, da bi Srbija dobila pristan ob Jadranskem morju, Avstrija pa garancijo, da ji ta pristan ne postane v nobenem oziru nevaren. Drugih avstrijskih zahtev pa Evropa sploh ne smatra za popolnoma resne. Nevarnost mednarodnega konflikta je pa seveda še vedno jako velika.

Socijalni demokrati za ohranitev miru.

Včeraj dopoldne so se zbrali dunajski socijalni demokrati v Sofijinih dvoranah k manifestacijskemu zborovanju proti vojni. Velikanska množica se je pomikala čez Ring in deloma čez Fran Josipovo nabrežje proti zborovališču, v katero je dobil le majhen del, kakih 3000 ljudi, dostop. Kakih 30.000 oseb pa je moralo ostati na cesti. Predsednik zborovanja je bil posl. Winarsky, prvi govornik dr. Ellenbogen, ki je naglašal, da socijalni demokrati ne marajo, da bi se Avstro-Ogrska zapletla v vojno. Vodenje naše politike so pokazali železno pest, ter se je zdelo, da hočejo zaradi koščeka zemlje armado mobilizirati. Med tem so preokrenili in avstrijski diplomati so se dali celo podučiti. Toliko pa se še niso naučili, da bi vedeli, da ni mogote narodov v njih navdušenju ustaviti, če jih prevzame stremljenje po prostosti. Se vedno groze naši diplomati z armado, ki pa ni tu za srečlovske namene teh diplomatov. Zahtevamo samo, da se ohrani mir za vsako ceno in pod vsakim pogojem, pričakujemo to od balkanskih držav in od Avstro-Ogrske, zahtevamo pa pred vsem od naših politikov, da opuste vsak zahrbtni namen. Zapomnijo naj si diplomati, da so danes mogoče samo vojne, ki jih zahteva narod in da je vojna proti narodovi volji nemogoča. Nato je govoril posl. dr. Renner, ki se je bavil zlasti s slabo trgovsko politiko Avstro-Ogrske. Zedinjenje Nemčije in zedinjenje Italije se je izvršilo proti našim interesom in sedaj hočejo preprečiti naši diplomati zedinjenje Balkana. Naša vlada naj se briga rajši za razmere v Avstriji sami. Govorila sta nato še poslanca Domes in Schummeier, zadnji zlasti o nepodučenih diplomatih. Njih nepodučenost je bila za nje prva zasušnica, druga pa, da so pogoreli s svojim statusom quo. Če zahteva Srbija trgovsko pristanišče ob Jadranskem morju, je to umljivo. Oni pa, ki hujskajo na vojno, naj si zapomnijo, da avstrijski narodi nimajo nobene kaplje krvi odveč za balkansko vojno. Zato nobenega meščavanja v balkansko vojno! Končno je bila sprejeta resolucija proti vojni.

O enakem zborovanju čeških socijalnih demokratov poročajo tudi iz Prage, kjer je prišlo na Vaciavskem trgu do majhne rabuke s policijo.

Balkanska vojna in Srbija

od dr. J. Cvijića.

Priredil Anton Trstenjak.

(Dalje.)

Islamiziranje srbskih seljakov je popolnoma razumljivo, ker z islamiziranjem preneha vse trpljenje in beda njihov.

V teh pokrajinah je tudi prikritih ali kriptosrbov, kateri so na zunaj prešli v arbanško, posebno nošjo in način vedenja, in poleg srbskega znajo popolnoma tudi arbavaški. Blizu mesta Gnjilana je Srbov kriptokatolikov, kateri so šli še dalje in prešli tudi islam, ali so na svojem ognjišču, v hišah, še kristjani. To delajo radi tega, da se ne bi zdeli sumljivi, in podobno je mimikriji v živalstvu.

Srbom ne koristi, da kaj imajo in pridobe; niti onim, ki so v mestu. Trgovci ali rokodelci, kateri bi si nekaj pridobili, ne sme tega vlagati niti v kakšno večja podjetja, da ne bi obrnil nase pozornosti. Malo denarja, ki si ga pridobe in prihranijo, spravljajo in skrivajo. Ako se to vendar izve, takoj ga razbojnik prece-

nijo za velike vsote, in ako ne plača ali se ne izseli, to ga vselej ubijejo.

Popolnoma redko se dogaja, da bi bil kdo za te zločine klican pred sodišče, in ako se to zgodi, ni nikdar kaznovan.

To obupno stanje ni se poboljšalo niti z uvedeno ustavnostjo 1908. leta. Radi mladoturških teženj, da se vse otomanizira, poslabšal se je položaj vseh kristjanov na Turškem. In ako so sicer popolnoma brezpravni, vendar so Srbi na podlagi svoboščin prvih sultanov zavojavečev imeli svoje cerkvene občine, cerkvena in monastirska (samostanska) posestva in svoje šole. Na vse te svoboščine je padel mladoturški ustavni režim. Začeli so razveljavljati cerkvene in šolske svoboščine poleg vsega protivljenja Vaseljenske patrijarhije v Carigradu. Mnoga cerkvena in samostanska imela so proglasili za javno imovino in so na njej (na posestvu) naseljevali mohamedance, ki so se izseljevali iz Bosne in kateri zares govore samo srbski jezik. Naseljevali so iste mohamedance tudi po srbskih vaseh, da bi jih uničili. Naposled so začeli preganjati z zemlje srbske čifčije, to je zakupnike, koderkoli so to begi zahtevali ali dovoljevali, in so na njihova mesta doseljevali mohamedanske doseljenike, proti zakonu od 1859. l. po katerem so odnošaji vsaj med Srbi čifčijami in agami bili dosti dobro urejeni. Tako so razbijali kompaktne srbske mase in napravili oaze pomešanega krščanskomohamedanskega prebivalstva.

2. Takšna nasilstva in zločinstva nad Srbi v Stari Srbiji trajajo v vseh vekih, od 1389. l., od kosovske katastrofe. Do teh dob so pokrajine Stare Srbije, kakor središča stare srbske države, bile najkulturnejše in najgošče naseljene. Nikjer na Balkanskem polotoku ni turška uprava huje pustošila, kakor tukaj. Od početka 15. veka začeli so se izseljevati Srbi iz Stare Srbije, ali največje so bile znane in zgodovinsko dognane selitve na koncu 17. in na početku 18. veka; samo pri prvi, zares največji teh selitev, izselilo se je iz Stare Srbije 37.000 srbskih družin. »Srpska akademija nauka« proučuje malone že 20 let emigracije in rod prebivalstva Srbije radi raznovrstnih znanstvenih namenov, in s temi študijami se je doglano, da se je tekom 18. in 19. veka izselilo iz Stare Srbije in se naselilo v današnji kraljevini Srbiji okoli pol milijona duš. Najmnogobrojnije izseljevanje je v zvezi z boji Srbije s Turkom v početku 19. veka in 1876.—1878. leta.

Omenil sem že, da je druga posledica nasilja in zločinstva islamiziranja Srbov. Posamezna islamiziranja so po vseh krajih Stare Srbije tako mnogoštevilna, da jih v tem kratkem članku ni mogoče naštet. Navedel bom samo za vzgled cele pokrajine, katere so islamizirane in o katerih imam zanesljive podatke. Tako je bila tekom 18. in v prvih desetih 19. veka popolnoma islamizirana pokrajina Gora v Šar planini, a njeni prebivalci še sedaj govore samo srbski jezik (okoli 20.000 duš). V istem času ali malo prej, islamizirala se je rodovitna pokrajina Drenica na z. od Kosovega in kraji Prekoruplje in Megjuvode (Medvode) v Metohiji, tudi njihovi prebivalci poleg arbanaškega znajo še tudi srbski. Naposled ni v vsem Kosovem Arnavta, kateri ne zna tudi srbski jezik, tudi ti so ponajveč srbskega rodu.

In poleg izseljevanja in islamiziranja vendar je v Stari Srbiji omenjenih mej okoli 800.000 pravoslavnih Srbov. Mnogi od njih so novejši doselenci, kateri so se posebno v slokih letih spuščali s črnogorskih planin v te rodovitne kraje. Tudi je okoli 300.000 Srbov mohamedanske vere, kateri govore samo srbski jezik. Dalje je znatno število albaniziranih Srbov ali Arnavtašev, kateri poleg arbanaškega govore tudi srbski. Njihovo število je težko določiti, ali približno se more reči, da jih je 150—200.000. Ostanek okoli 300 do 400.000 tvorijo navedeni hasilni kolonisti, kateri so se posebno v teku zadnjih treh vekov z arbanaških planin spuščali v te rodovitne ravnine.

3. Srbija in Črna gora imata torej tehtnih humanih in narodnih razlogov in pravic, da zaustavita te zločine in nasilstva, katere se dogajajo nad njihovimi rojaki.

Turška uprava in arnavtski zločini in nasilja! To so tudi za najhumannejše ljudi zapadne Evrope vendar blebi pojmi. Za nas Srbe so to dejanja, dogodki — uničevanje našega naroda. Tiče se ljudi naše krvi in našega jezika, kateri imajo svoje sorodnike po vsej Srbiji; a v nekaterih krajih je večina prebivalstva rodom iz Stare Srbije. Tiče se naroda, kateri je bil središče stare srbske države. V Stari Srbiji so naše najlepše cerkvene stavbe iz srednjega veka: Gračanica, Dečani, Sopoćani, Banjska in druge.

(Dalje prihodnjik.)

Zadnji trenotku turškega gospodarstva v Skoplju.

(Izvirni dopis iz Skoplja po »Samo-upravi«.)

Belgrad, 9. nov.

Kako je nam bilo, ne povprašujte! Iz strahu pred turškimi nasilstvi se nismo mogli niti prikazati na ulici.

Čuli in videli smo, kako koraka skozi mesto turška vojska, silna in besna, odlično oblečena, in pojavili so se v nas dvomi, da-li je srbska armada tudi taka. Toda ti dvomi so se kmalu umaknili krepki nadi, da se srbska vojska ipak boja in da se bo bog usmilil naše poštene in pravične stvari. Toda, že sami si lahko mislite, da toliko stoetnega sužnja laglje navdaja skrb in strah, kakor pa upanje v boljšo bodočnost.

Tako strašna je bila naša usoda in že smo mislili, da za nas ni izhoda iz nje.

Jaz sem se one dni zatekel v francoski konzulat, kakor so drugi naši ljudje poiskali zavetišče pri avstrijskih konzulatih.

In tu v konzulatu sem videl Fetih pašo, poveljnika turške vojske pri Kumanovu in prejšnjega turškega poslanika v Belgradu.

Pred svojim vojnim pohodom je smatral za svojo dolžnost, da se še enkrat »pokaže« v paradi.

V razgovoru s konzulom je izrazil svoje obžalovanje, da je prav njega zadela naloga, da se bje z armado kraljevine Srbije, kjer ima toliko in toliko znanecv in prijateljev. Toda eno tolažbo ima, je rekel, da bo trajalo samo dva dni, ko se bo zopet vrnil v Skopje, v svoj glavni stan, od koder bo potem izdal ukaz za nadaljno prodiranje turške vojske preko Srbije.

Lahko si mislite, kako mi je bilo pri srcu, ko sem to slišal, predstavljajte si moje duševno razpoloženje, ko sem na to še izvedel, da je Fetih paša potom policije izdal naredbu, naj meščanstvo pripravi zastave in iluminacijo za svečanost, ki se imajo prirediti, čim izide tozadevni ukaz. In res, policija je priobčevala zapoved o pripravah za iluminacijo od hiše do hiše.

Ljudje so nemo poslušali zapoved, a pri sebi so molili boga — menda mi tega ni treba posebe naglašati — da bi jim dodelil milost, da bi zastave in lampijone porabili za ono svečanost, ki jo pričakujejo še od propasti srbskega carstva od leta do leta, od generacije do generacije...

Potekala je ura za uro, večnost za večnost.

Potekel je dan in napočil je oni drugi, o katerem se je govorilo samo šepetaje.

Menjal se je strah z nado, radost s tugo, smeh s solzo, a ne samo pri nas Srbih, marveč pri Turkih samih. Da, vojna sreča je pač opotoča.

In tisti čas je pritekel v konzulat gavaz (konzulatni sluga in stražnik) ter sporočil konzulu:

»Turški vojaki so tekli skozi mesto.«

»Na bojišče?« je vprašal konzul.

»Ne, zdi se, kakor da bi se vračali z bojišča,« je pripomnil gavaz.

»To so ranjenci!« je odločil konzul.

Gavaz, ki se ne sme drzniti, da bi konzulu ugovarjal, je obmolnil ter se tiho odstranil.

Toda poteklo je komaj par trenotkov, ko se je gavaz, ves zasopel, zopet pojavil.

»Cele čete turških vojakov beže! Po mestu se čujejo samo klici: Srbska konjenica!« Tako je zaklical v skrajni razburjenosti.

Konzul je skočil pokonci ter hitel k hišnim vratom. Jaz za njim.

Divna, veličastvena slika: po ulicah beže kakor hrti turški vojaki.

Hiteli smo po povprečnih ulicah na kolodvor. Strašno!

Kamorkoli je mogla stopiti človeška noga, za kar se je mogla prijeti človeška roka na vlaku — vse je bilo zavzeto od turških vojakov. Strehe, hodniki in lokomotive, vse je bilo zavzeto od ljudi — preplašenih, bledih, krvavih in raztrganih... Grozota!

Srce mi je zatrepetalo, prsi so se razširile, oči so se mi razsolzile...

Moj bog, ali je vse to resnica? Bog, ali si se nas usmilil? Srbi, maščevalci Kosova!...

Skozi solze sem zagledal blesk — eden, drugi, tretji. Bil je to Fetih paša, ki je z revolverjem v roki ustrelil tri vojake, da bi mogel skočiti v vlak, ki je tisti hip zapiskal.

Zapiskal je in oddrdal tja proti Solun, na obale hladnega Egejskega morja.

Ni še vlak prispel do prve železniške postaje, ko se je začelo bobnanje, ko se je zaslišal peket konjskih kopit in žvenket orožja: srbska konjenica se je pojavila v skopelskem predmestju...

Turška policija ni izdala naredb, glede razsvetljave mesta, toda Skopje je iz svoje inicijative razsvetlilo vse, kar je moglo sprejeti svetlobo, okrasilo je z zastavami vse, kar je moglo sprejeti zastavo, osvojenemu narodu pa se je iz dna duše, iz globine srca izvil klic: »Živela srbska vojska, živela svoboda!«

Manifestacijski shod državnih uradnikov.

V soboto zvečer se je vršil v veliki dvorani Mestnega doma manifestacijski shod državnih uradnikov za pomaknitev Ljubljane v I. razred aktivitetnih doklad. Shod je otvoril višji davčni upravitelj g. Lilleg, naglašajoč, da mora uradništvo že tretjič v javnosti manifestirati za svoje upravičene zahteve. Državno uradništvo Ljubljane nima pojma, zakaj mu teh upravičenih zahtev še do danes niso izpolnili. Dokaz, da je ta pomaknitev v višji razred nujno potrebna, je podala tudi mestna občina ljubljanska, ki je sklenila, da se pomaknejo plače magistratnih uradnikov v I. plačilni razred. Kljub temu pa, da ima Ljubljana vse pogoje za pomaknitev v višji razred, pa se zahteve državnega uradništva dosledno prezirajo. Če se to ne zgodi v najkrajšem času, bodo državni uradniki vedno iznova primorani sopati pred javnost, da zavračajo to reparačivnost.

Kot referent je nato poročal deželni poslanec prof.

Reisner.

Zaradi obilega gradiva nam ni mogoče njegovega temeljiterega referata podati v celoti ter se omejujemo samo na glavne točke njegovih izvajanj.

V isti zadevi je referiral deželni poslanec prof. Reisner v soboto že četrtič. Vladi je uradništvo predložilo tozadevno že obširno spomenico. Sicer razvrstitev na štiri razrede aktivnih doklad ne odgovarja razmeram in je nekaj zastarelega, toda na tem danes ni mogoče ničesar izpremeniti. Pričakovati pa bi bilo, da vlada pri svoji uvrstitvi v višji plačilni razred, kakor gre po številu prebivalstva, — kar pa ni merilo za draginjo, — postopa dosledno in sistematično. Izcimila se je sistematičnost, da pridejo deželna stolna mesta v razred, ki je za eno stopnjo višji od onega, kakor ga določajo meje po številu prebivalstva. Tako je stopila Ljubljana l. 1908 v II. razred, dasi še ni imela 40.000 prebivalcev. Do konca 1910 je bilo v II. razredu 42 mest, od teh samo 4 mesta (Karlin, Kralj. Vinohradi, Smihov, Žižkov) ki so spadala po številu prebivalstva v II. razred, od drugih 38 mest pa sta imeli le Ljubljana in Pulj nad 30.000 prebivalcev, vsa druga mesta v II. razredu pa so imela od 10.000—20.000 prebivalcev. Ljubljana tedaj tudi takrat ni bila deželna kake posebne dobrote. V jeseni 1910 so se obrnile vse skupine uradništva na vlado vsaj za draginjsko doklado. Ljubljana pa šteje sedaj nad 40.000 prebivalcev in stoji sedaj že sama od sebe v II. razredu, po sistemu pa bi morala priti s 1. januarjem 1911 v I. razred. Kljub temu, da smo zborovali vmes enkrat, pa do novega leta 1912 se nismo doživeli te uvrstitve. Tedaj smo se lotili statistike in smo dokazali, da je število prebivalstva samo pri Ljubljani in Pulju izmed vseh onih 38 mest poskočilo tako, da stojita sedaj v razredu, ki jima gre brez sistema. Dne 10. oktobra je prišla končno ministrska odredba, ki uvršča službena mesta v iste plačilne razrede. Ljubljana je ostala v II. razredu. Državni poslanec dr. Ravnihar je brzojavil po novo petico. Zgodilo se je, prišlo pa ni nič. V I. razred so bila med tem uvrščena mesta Pulj, Kralj. Vinohradi, Smihov in Žižkov, v II. razred pa 14 mest, od teh imata samo Prerov in Warnsdorf po 23.000 prebivalcev, tako je danes v II. razredu 52 mest, med vsemi pa ima edino Ljubljana nad 40.000 prebivalcev, večina drugih pa od 10.000 do 20.000. Pulj je bil pomaknen v I. razred vsled intervencije visoke osebe. Ljubljana pa stoji med vsemi večjimi mesti v Avstriji na izjemnem stališču. V Avstriji je 12 zaprtih mest, ki so podvržena vžitini, med njimi je tudi Ljubljana. Kar se pa tiče cen v Ljubljani, so cene za stanovanja v 2 sobama 680 do 820 K, 3 sobami 1100 do 1300 K, 4 sobami 1300 do 1600 K, 5 sobami od 2000 K. Aktivitetne doklade pa so v XI. razredu 504 K, X. razredu 672 K, IX. razredu 840 K. In ravno danes, ko je zaradi podraževanja ljubljanske policije in najema privatnih hiš za uradne prostore postalo novo akutno pomanjkanje malih stanovanj, nam grozi nova nevarnost še hujšega podraževanja.

Cene živil so v Gradcu manjše, kakor v Ljubljani, tako stane

	v Ljubljani	v Gradcu
goveje meso		
I. in II. vrste	200 v	196 in 181 v
III. „	160 „	168 „
na stojnicah		
I. vrste	—	187 „
II. „	—	171 „
III. „	—	155 „
telečje meso	160—300 v	160—240 „
maslo	280 „	240 „
svinjska mast	210—220 „	192—200 „
jajca	12—13 „	7—11 „
premog	336 „	260 „
pivo	48 „	40—44 „

Če bi Ljubljana prišla v I. razred, bi se to poznalo uradništvu XI. činovnega razreda za mesečno 6 K, uradništvu X. čin. razr. za 8 K in IX. čin. razr. za 10 K.

Jasno je torej, da se ljubljanskemu uradništvu dela velika krivica. To uvrščanje pa ne leži neposredno v nalogah parlamenta, vendar podpira parlament po svoji večini uradniške težnje, ovira pa jih vlada, oziroma vladni organi, torej uradniki, naši stanovski tovariši. Tudi je vladarjeva želja, da se uradnikom izboljša njih gmočno stanje, statistični biro pa ni mogel najti, da bi se uradnikom v Ljubljani gonilo vsaj tako slabo, kakor uradnikom v katerikoli drugem mestu, ki je stopilo v boljši razred. Malenaostna vsota bi bila potrebna za Ljubljano, a ni je na razpolago, med tem ko gredo drugod milijoni, ki bi se dali z dalekovidnim umom prihraniti. Priborjeni priboljšek pa se izbriše s poviškom draginje, trajno bo pomagano vsem nastavljenecem s fiksnimi prejemki šele, če bo našel parlament pota, da gospodarsko postavi življenjske razmere na boljši temelj. Dokler pa raste draginja, morajo rasti naše zahteve.

Kot drugi je govoril državni poslanec dr. Ravnihar, čegar govor prinesemo jutri. Soglasno je bila nato sprejeta sledeča resolucija:

Resolucija.

Na manifestacijskem shodu v Mestnem domu dne 9. novembra 1912 zbrani državni uradniki in učitelji opozarjajo visoko c. kr. vlado, da so se po dosedanjem tolmačenju zakona z dne 19. februarja 1907 uvrščala deželna stolna mesta v višji razred aktivitetnih doklad, nego bi jim pripadalo po številu prebivalcev, da je danes Ljubljana edino stolno mesto, ki stoji v istem razredu, ki ji pripada po številu prebivalcev in da je Ljubljana od vseh 52 mest, ki stoji v II. razredu edino mesto, ki spada v ta razred po številu prebivalcev. Z ozirom na neznosne draginjske razmere v Ljubljani, ki je njih vzrok razen v splošni draginji iskati tudi osobito v okoliščini, da je Ljubljana kot zaprti mesto podvržena užitini, pričakuje uradništvo, da se Ljubljana v najkrajšem času uvrsti v I. plačilni razred aktivitetnih doklad. (Konec prihodažič.)

Štajersko.

Iz Rajhenburga ob Savi. Štajerska namestnija je z odlokom z dne 30. oktobra 1912 potrdila pravila ustanavljalčega se naprednega političnega in gospodarskega društva »Kres« za sevniški okraj.

Iz Celja. Dramatično društvo priredi v nedeljo dne 17. novembra v Narodnem domu velik koncert s plesom. Narodno občinstvo je k tej prireditvi, ki bo imela obliko družinskega zabavnega večera, priščno vabljen.

Iz Celja Vsi Slovenci, ki se veselimo znamenitih bojnih uspehov naših jugoslovanskih bratov, smo danes, kakor dopovedujejo »Deutsche Wacht«, »Marburger Zeitung«, »Štajerc«, »Grazer Tagblatt« in drugi, veleizdajalci. Vsi da že komaj čakamo, da razpade stara naša avstrijska očetnjava in nastane na njenih podrtjih velika jugoslovanska država. Vsako izjavo jugoslovanskih listov in politikov se preobrne in straši merodajne kroge na Dunaju z jugoslovansko iredento. V resnici pa vedo Nemci ravno tako dobro kakor mi, da o kakih iredenti na Slovenskem ni duha ne sluha. Naš najvišji politični cilj je danes še vedno isti kakor že leta 1848, in kakor se ga je s tolikim navdušenjem osvežilo in postavilo v taborskih časih: združitev vseh slovenskih dežel v samoupravno pokrajino — a v okviru avstrijske države. Vse drugo bi bile sanje — čemu bi pred realnostjo zapirali oči? In še do tega cilja je silno daleč. Ne, naši Nemci se boje nečesa drugega: osveženja in okrepitja naše narodne samozvesti. Odmev krvavih dogodkov na Balkanu in velikanskih zmag slovenskega orožja gre do zadnje slovenske gorske koč, ogromno navdušenje in opravičen ponos prejšnja sleherni slovensko čuteče srce. Z močjo jugoslovanskih držav raste tudi naša moralna moč in samozavešten, ponosen Slovenec bo toliko težje nosil jarem, ki mu ga nalaga pri nas nemška državna uprava v svoji kratkovidnosti in zaslepljenosti — na

ljubo pruskemu kralju kot reprezentantu vsenemškega »Dranga« do Adrije. Slovenec se bo vzdramil in videl, kako silno so ponemčili njegovo domovino na Korutanu in v zelenem Štajerju. Videli bomo mi vsi, da ni upravičeno govoriti le o koroškem, temveč tudi o štajerskem vladetu. Ali smo morda na boljšem kot so bili doslej Srbi in Bolgari v Turčiji? Sodijo nas nemški soodniki, politično upravo imajo v rokah Nemci, pri pošti, železnici, pri davčnih in finančnih uradih, povsod samo Nemec. In Nemcu tlačanimo v tovarnah, za nemškega trgovca robotamo po naših poljih in vinogradih; vse, kar je dobrega v naši domovini, uživa Nemec. Eto, po sijajnih uspehih jugoslovanskega orožja smo stopili tudi mi znova v zgodovino; pogum nam navdaja srca in zaupanje v boljšo bodočnost. Iz sužnjeva se prelevljamo v ljudi, v državljane, ki hočejo svojo enakopravnost uživati. Tega in ničesar drugega se boje Nemci — in odtod njihove onemogle denunciacije.

Mariborski Sokol je kot prilogo naprednim listom razposlal vabilo za naročno poučnih in zabavnih knjig, ki so izšle v njegovi založbi. Te knjige so se založile v prid Sokolskemu domu, ki se bode postavil v Mariboru. Na ta način, z nabiranjem med domačimi Slovenci, z rednim prirejanjem veselice in ta namen, si množi mariborski Sokol stavbni sklad za lastno telovadnico brez tistega hrupnega molodovanja in prosjačenja po časopisju, ki postaja čitateljem večkrat neprijetno. Bliža se stavbni sklad že 12. tisočaku. Ker je mariborski Sokol kot središče obmejnih Sokolov, katerim vsikdar rad pomaga, prav posebnega pomena, zasluži, da se naročanje navedenih knjig prav toplo priporoča. Ne more se trditi, da bi bil doslej ta trud obilno poplačan in skoro bi se čudili, da je bila nada, da nas bodo z nakupovanjem osobito sokolska društva podpirala, nevtalna. Mariborski Sokol deli mnogo knjig brezplačno med obmejno mladino in uspehi se bodo gotovo pokazali. Ali ne bi kazalo, da bi tudi druga narodna društva v tem delu pomagala? Če bode središče močno, bode prišlo tudi več podpore na okrožje.

Akademsko tehnično društvo »Tabor« v Gradcu je na svojem običnem zboru 2. novembra izvolilo sledeči odbor: Predsednik: phil. M. Kovarčič, podpredsednik: phil. Gr. Čretnošnik, tajnik: iur. Fr. Inhart, blagajnik: med. M. Gnezda, knjižničar: phil. F. Tominec, gospodar: iur. F. Omladič, namestnik: iur. R. Ročnik, pregledniki: tehn. Miklič, iur. Pretnar, med. de Gleria.

»Marburger Zeitung« proti »Slovenskemu Narodu«. Iz Maribora nam pišejo: G. Norbert Jahn je napisal in podpisal dolgo filipiko v »Marburger Zeitung«, katera reagira na nekaj kratkih naših notic o občinskih volitvah v Mariboru. Na razne pristno Jahnove duhovitosti, ki se tičejo specijalno narodno-napredne stranke na Štajerskem, ne bomo dalje odgovarjali. Saj bo še prišel čas, ko bodo spodnještajerski vsenemci, čijih glasilo je »Marburger Zeitung«, beračili zopet za napredne glasove in morda še pride tudi čas, ko bode ošabni g. Jahn prav rad jedel koruzne žgance pri viničarkah, če bodo tudi govorile obsovaženi slovenski »idijom«. Previdnost je lepa čednost, g. Jahn! K stvari sami pa bode sledeče povedano: »Slovenski Narod« ni nikoli in nikjer trdil, da si hočejo slovenski naprednjaki kar pri teh volitvah osvojiti Maribor. To bi bila bedarija in naši ljudje niso — bralci »Marburger Zeitung«, da bi jo verjeli. Razmotrivalo pa se je v našem listu samo ob sebi umevno vprašanje, ali bi se ne kazalo volitev udeležiti, ako bi nastopilo več strank — in kdo ve, če ne bi mariborski narodnjaki spravili več glasov skupaj ko mariborski vsenemci? Kajti vladajoča nemška stranka v Mariboru ni identična z ljudmi okoli »Marburger Zeitung«, to ve vsak Mariborčan. Sicer pa če ne pridemo sedaj do besede, nismo nič žalostni; morda ni več daleč čas, ko se nas bode moral tudi v Mariboru poslušati. Za sedaj prepuščamo mirno »Marburger Zeitung« veselje nad »zmago«, ki jo bodo izvajali ne njeni vsenemci, temveč mariborski nemški nacionalci — brez nasprotnikov.

Iz Maribora. Nemški nacionalci pobirajo s posebnimi polami po mestu doneske za volitve. Brez piva in volilnega gulaža brzkone ne gre, četudi ni nobenih pravih nasprotnikov. — 41letni težak Jurij Černec je prenočeval v hlevu gostilne »pri Jeletu« na Tržaški cesti. Ko je prišel zjutraj domači hlapec v hlev, je našel Černca mrtvega. Zadel ga je kap. — Viničarski fant Jakob Repolusk je potegnil pod Meljem iz Drave neko deklo, ki se je hotelo vtopiti. — V nedeljo pojdejo naši »Sudmarkovci« na Pragersko, kjer se vrši velika hajlovska slavnost v gostilni kolodvorskega restavraterja Trö-

sterja. Tudi donesek k žalostnim razmeram na Pragerskem! — V Črešnjevcu je padel, kakor poroča »M. Z.« 69 let stari preužitkar Blaž Zajko v potok in utonil.

Celjski Slovenci za »Rdeči križ balkanskih držav«. (Il. izkaz darov, nabrala gospa Jožefina Rebekova.) Gg. Franc Kramberger, tajnik »Ljudske posojilnice« 5 K; Benjamin Kunej, revizor Zadrugne zveze 5 K; Smodič, uradnik Zadrugne zveze 5 K; Franc Pečnik, trgovec 5 K; Goričar Karl, trgovec 5 K; Jos. Gorišek, vikar 5 K; Avgust Sušnik, veleposelnik na Lavi 5 K; Franc Samec, gostilničar, Ložnica 5 K; Anton Jošt, c. kr. profesor 5 K; Josip Kožuh, c. kr. profesor 5 K; Simon Wutt, c. kr. davkar v pok. 5 K; Franc Karlovšek, trgovec 4 K; Bernič Davorin, c. kr. profesor 3 K; dr. Ernest Kalan, odvetniški koncipijent 3 K; Lovro Baš, c. kr. notar 2 K; Franc Lukas, trgovec 2 K; Vekoslav Spindler, uradnik 2 K; Volovšek R., davčni oficijal 2 K; gospa Marija Vrečar, hišna posestnica 2 K; Neimenovani 2 K; gđ. Mici Sitar, prodajalka 1 K 50 v; gg. Cerlini, trgovski sodruknik 1 K; F. Medved, zasebnik 1 K; Martin Stepihar 1 K; France Kresnik 1 K; Ivan Repinšek, pismonoša 1 K; Kumpan, pisar 1 K; gđ. Franca Božič 1 K; gg. Jagodič, trgovec 1 K; Kmecl Franc, hišni posestnik 1 K; Cvahte Anton, davčni uradnik 1 K; Stepic Oton, davčni oficijal 1 K; dr. Ban, odvetniški koncipijent 1 K; Kunej Anton, uradnik Zadrugne zveze 1 K; Stefan Strašek, čevljarški mojster 1 K; Neimenovani 1 K; Janko Šoster, trgovski sodruknik 1 K; gđ. Minka Rebek, učenka 1 K; Zora Rebek, učenka 1 K; g. Videmšek, sodni nadoficijal 1 K; gospa Kupljen, notarska vdova 1 K; gg. Založnik Ignac 1 K; Vinko Kukovec, stavebenik 1 K; Rajh Milan, pisar 1 K; gđ. Jezernik Mici, trgovska sodruknica 1 K; Rebek Cirila, učenka 1 K; gg. Franc Klešnik, c. kr. profesor 1 K; Mihael Dobravc, slikar 1 K; Maloprov Anton, zasebnik 1 K; gospa Žagar, posestnica 1 K; Ahtik Mici, gostilničarka 50 v; gđ. Anica Petan, prodajalka 1 K; Rezi Arlič, prodajalka 1 K; Fani Šulk, kuharica 1 K; g. Juri Sinkovič, mizar 1 K; ga. Cvahte Mici, c. kr. profesor 1 K; Kržan Cirila, otroška vrtničarica 1 K; g. Jakob Omladič, posestnik 1 K; gđ. Marija Korent, kuharica 1 K; gđ. Goršek Ivanka, trgovska sodruknica 1 K; g. Janez Ropotar 40 v; g. Josip Okorn, posestnik 1 K. Skupaj 118 K 40 v. V zadnjem izkazu je izostalo ime g. Rob. Diehla, ki je daroval 5 K. Darove nabirajo še nadalje rodoljubni gospe Hana Diehlova, Jožefina Rebekova in g. dr. Šandor Hrašovec. Priskočimo vsak po svoji moči na pomoč trepičim balkanskim bratom!

Drobne novice. Imenovan je g. Jožef Čeh za deželnega živinodravnikarja v Trbovljah. — Iz Gradca poročajo: Pred tukajšnjim deželnim sodiščem se je imel zaradi krde zagovarjati inženir Viktor Rathansky, sin umrlega tovarnarja in bivšega deželne poslanca Rathanskega. Polomu starega Rathanskega je sledil tudi polom pri mladem Viktor Rathansky je prišel v konkurz s svojo papirno tvornico in pokazalo se je, da je bilo okroglo 316.000 K pasiv in le 106.000 kron K aktiv. Deželno sodišče je Rathanskega od krivde in kazni oprostil, ker se je izkazalo, da so njegovo prezadolženost zakrivilji živci pri očetu in pa izposojilo pri tustu pl. Lappu, katera je za Rathansky lahko smatral kot doto svoje žene. — SNEG. Na Zgornjem Štajerskem je padlo že precej snega; v Vordernbergu ga imajo 18 cm v dolini, v Marjinem Celju celo pol metra. Pričelo so se zimske športne zabave in prireditve. — Iz Ormoža. Tukaj se bodo na spomlad vršile občinske volitve. Nemškutarji so že zdaj čisto nervozni in napadajo zaradi teh volitev posamezne Slovence. — Od Sv. Lenarta v Slov. goricah nam pišejo: Gospod kaplan Bosina je postal v »Straži« strašno neuljuden. Kar meče okrog sebe z lumpi in faloti, ker smo se dotaknili one neljube afere, v kateri zasleduje Bosino mariborsko okrožno sodišče. Razume se, da nas Bosinove psovke nič ne bolijo. Kot znanci, ki mu dobro hočemo, mu svetujemo, naj študira še pravočasno — najbližjo pot v Ameriko. Njegov duhovni brat Berk bo mu že oskrbel kako faro. — Iz Gradca poročajo, da je šla županu Fleichhackerju častit na izvolitvi tudi deputacija — 27. pešpolka. Take gratulacije menda doslej niso bile v navadi. — Iz Vuhreda poročajo: Sedemletna hčerka posestnika Ivana Mravljaka pri Sv. Antonu na Pahorju je prišla nekemu ognju, ki ga je zažgala delavka na polju, preblizu. Vžgala se ji je oleka in dekle je dobilo take opekline, da je na mestu umrlo. — Umrl je v Mariboru upokojeni nadsprevodnik Južne železnice Anton Kropelj, 69 let star. — Iz Ljutomer nam poročajo: Na dušni dan so v Cezanjah tako močno tri-

jančili, da je počil veliki zvon tamošnje podružnične cerkve.

Koroško.

Porotna zasedanja pri deželni sodišču v Celovcu so določena za prihodnje leto na 3. marca, 2. junija, 15. septembra in 1. decembra. V prvem zasedanju se bo vršila zanimiva obravnava proti dijaku Alfireviču iz Zadra, ki je kakor znano obtožen so-krivde pri Jukičevem atentatu na Cuvaja in za katero obravnavo je bilo delegirano, na predlog zadrškega državnega pravdnika, celovško porotno sodišče.

Poneverba. Posestnik in mlinar Vitus Čičej je izvalil zvijačno od neke banke 1300 K in pobegnil.

Nenadna smrt nadučitelja. V Kragu blizu Šentvida ob Glini je umrl nenadoma nadučitelj Tomaž Kralj, ki je bil obče priljubljen in je služil že čez 30 let.

Požar v Šentpetru pri Lenartu. Minoli teden je pogorelo v Šentpetru posestvo Gasparja Mitterbacherja. Zgorelo je vse in bila je velika nevarnost, da uniči ogenj celo sosesčino. Škoda znaša čez 20.000 K. Ker ima Mitterbacher veliko sovražnikov, ni izključeno, da je bil ogenj podtaknjen. Zandarmerija je uvedla obsežne preiskave, ki pa so ostale do sedaj brez uspešne.

Židovska skrb za katoliške duhovne. Pred kratkim je dobil neki župnik v Krški dekaniji iz Dunaja veliko pismo. Na kuverti je bil napisan popoln naslov na župni urad, kot odposilateljica pa je bila kuverti označena trdka: Franz Gottwald, Wien, Anstalt für kirchliche Kunst, Parameter und Geräte, VII. Lerchenfelderstrasse 54. — Župnik je pismo odprl, v njem pa je našel krasno in bogato ilustrirano brošuro, v kateri se navajajo sredstva, kako se prepreči spočetje in splovi oplodeni ženski plod.

Pozabljeni blagajnik. Blagajnik nemško nacionalnega „Germanenbunda“ poslovodja trdke Margareta Weitera, sedlarsko in pogrebno podjetje Franz Hasenbüchler je v minole tednu odpotoval. V tej naglici pa je pozabil Hasenbüchler izročiti društvu „Germanenbund“ nabrano članarino. Tudi je pozabil izročiti komiteju za veselico „Familienabend“ znesek za prodane vstupnice. Prizadeti ne vedo kam je Hasenbüchler odpotoval in milo tožito za pozabljenim blagajnikom.

Primorsko.

Avtomobilska nesreča pri Korminu. Nedaleč od Kormina je zavozil neki avtomobil na ovinku ceste čez visok nasip in se popolnoma razbil. Šofer in inženir Tanir sta obležala na mestu mrtva, inženir Bianchi in njegova soproga pa sta težko poškodovana.

Profesorski izpizl za srednje šole je dovršil v soboto na graškem vseučilišču profesor na „Slovenski trgovski šoli v Trstu“ in znani kompozist g. Vasilij Mirk.

V varstvo avstrijskih podanikov. Včeraj dopoldne ob 10. je odplul iz Trsta Lloydov parnik „Groß Wurmbrand“ v Drač, da sprejme v varstvo v slučaju izgrediv tam bivačje avstro-ogrske podnike. Parnik ima tudi postajo za brezžični brzojav.

Neznan mrlič Na pokopališču v Romansu je našel grobokop komaj 10 cm pod rušo lično krsto, v kateri je bil zabiti približno 1 leto star otrok deček. Gotovo je, da je bil otrok skrivaj pokopan. Sodišče je uvedlo preiskavo. Zločin je bil izvršen približno pred enim letom.

Iz srednješolske službe. Profesor na državni gimnaziji v Pazinu Luka Brožič je pomaknjen v VIII. činovni razred.

Srbski in črnogorski beguni iz Turčije. V zadnjih dneh so pripeljali razni parniki v Trst večje število Srbov in Črnogorcev, ki so živeli na Turškem. Pobegnili so se pred izbruhom vojne iz svojih prebivališč in hiteli v razna pristanišča. Večini teh begunov se je posrečilo uiti pravočasno iz turškega ozemlja in se vračajo sedaj z raznimi parniki v domovino. Vsi moški, ki so prišli do sedaj v Trst, so zahtevali, da pošljejo njihove družine domov, sami pa gredo takoj na bojišče.

Trst — eldorado laških roparjev. Največ zločincev, ki pobegnejo iz Italije, beži navadno v Trst. Skoro neprestano poročajo, da je prišla tržaška policija enega ali drugega bolj ali manj nevarnega roparja in vlomilca iz Italije. Laški zločinci smatrajo Trst za svoj eldorado in mislijo, da so tam med tržičnimi bratci rešeni. Tako sta tudi mislila 26letni Rose, ki je pobegnil iz Padove, kjer je bil obsojen na 9letno ječo in 28letni Piaca iz Benetk, ki je bil obsojen na 8letno ječo. Toda tržaška policija jima je sklenila veselje v Trstu. V soboto so jih na poziv italijanske policije v neki staromestni gostilni aretirali. Toda predno jih bodo poslali v Italijo, bodo proti

njima uvedli preiskavo, ter bodeta morala poskusiti še tržaške zapore, ker sta na sumu, da sta izvršila v Trstu že v tem kratkem času več manjših vlomov. Pri njih so dobili 70 K denarja.

Vsled ubosumnosti je polil kurjač na parniku „Atlanta“ Anton Juzi v neki gostilni na cesti Farneta v Trstu svojo soprogo s solno kislino. Žena je dobila hude opekline po obrazu, po rokah in na prsih. Odpeljali so jo v bolnico, moža pa so aretirali.

Samomor vsled smrti očeta. V Kopru se je ustrelil 16letni dijak Annando Krebs. Zadel se je v prsi, rana je smrtna. Ko so dobili samomorilca, je držal v eni roki samokres v drugi pa fotografijo svojega umrlega očeta. Dečko je izvršil samomor iz žalosti vsled izgube svojega očeta.

Dnevne vesti.

Občinski svet ljubljanski ima v torek, dne 12. novembra 1912 ob šestih zvečer v mestni dvorani sejo s tem-le dnevnim redom: I. Naznanila predsedstva. II. Odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Volitev enega člana: a) odseka za uboge, b) obrtnega odseka, c) klavničnega ravnateljstva. IV. Personalno-pravnega odseka poročilo o neki prošnji za zagotovitev domovinstva v mestni občini ljubljanski. V. Finančnega odseka poročila: 1. o dopisu županovnem glede prispevka mestne občine za ranjence v vojni na Balkanu; 2. o dopisu županovnem glede neke spremembe sklepa občinskega sveta glede pogojev za prepustitev c. kr. državne obrtne šole; 3. o dopisu mestnega magistrata glede 47. zbiranja mestnega loterijskega posojila; 4. o ponovni ponudbi akad. slikarja R. Jakopiča glede nakupa njegovega umetniškega paviljona; 5. o prošnji najemnika kopališča v Kozelziji, Ivana Grila, za delni odpis najemnine; 6. o prošnji ravnateljstva mestnega deklarskega liceja za kredit za nabavo klavirja; 7. o samostalnih predlogih obč. svetnikov Jegliča in Likozarja glede draginskih doklade mestnim učiteljem. VI. Stavbnega odseka poročila: 1. o prošnji Franca Kunovarja za razdelitev parc. št. 391/1 kat. obč. Sv. Petra predmestje I. del pri pokopališču pri Sv. Križu na sedem stavbišč; 2. o prošnji Viktorja Orla za odškodnino za poškodbe pri znižanju Nadvojvode Friderika ceste. VII. Šolskega odseka poročilo o samostalnem predlogu obč. svetnika Jegliča glede uporabe šolskih telovadnic izključno le v šolske namene. VIII. Policijskega odseka poročila: 1. o delovanju „Gasilnega in reševalnega društva“ za II. in III. četrtletje 1912; 2. o dopisu deželnega odbora glede prispevka mestne občine za kmetijsko-kemično preskuševališče; 3. o prošnji Jakoline Kastner glede imenovanja uličice med „Tonhalle“ in njeno hišo; 4. o samostalnem predlogu obč. svetnika Brandta glede imenovanja nove ulice za nemški gledališčem. IX. Direktorija mestne zastavljalnice poročila: 1. o proračunu mestne zastavljalnice za leto 1913; 2. o razpisu službe cenilca dragocenosti in efektov pri mestni zastavljalnici. X. Samostalni predlogi: 1. obč. svetovalec A. Rojine glede takojšnega pričetka del za zgradbo III. mestne ljudske šole; 2. obč. svetovalec Josipa Marinka za spremembo določil glede prometa z vozovi za gnoj; 3. obč. svetovalec Jožefa Reiserja: a) glede imenovanja prometnih cest na Barju od Rdečega križa do šole. Tajna seja: I. Naznanilo predsedstva. II. Odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Personalno-pravnega odseka poročila: 1. o prošnji nekega magistratnega uslužbenca za stalno vpokojitev; 2. o prošnji za razpisano službo šolskega sluga na c. kr. višji realki. IV. Finančnega odseka poročilo o prošnji vdove nekega magistratnega uradnika za nadaljno prejemanje miloščine. V. Stavbnega odseka poročilo glede dovolitve tabvne doklade za ureditev Nadvojvode Friderika ceste. VI. Direktorija mestne zastavljalnice poročilo o prošnji nekega uslužbenca za zvišanje prejemkov. VII. Obrtnega odseka poročilo za razne obrtne koncesije.

Obstrukcija slovenskih klerikalcev. V noči od petka na soboto je bila obstrukcija slovenskih klerikalcev v proračunskem odseku premagana. Ta obstrukcija je trajala 14 ur. Klerikalci so mislili, da bo o premaganih predlogih, ki jih je bilo vse polno, vloženih, posebno glasovanje po imenih, a predsednik je to preprečil z malo zvijačo. Zaradi tega so slovi klerikalci začeli besneti. Razbijali so s pestmi po mizi in premetavali stole, prof. Jarc je zvrnil več korzarcev polnih vode in končno je Vesenec Malik vrgel na Jarca skodelico za pepel, pa svojega cilja ni zadel. Klerikalci so grozili, da proračunski odsek ne bo več zboroval in da bodo parlament ubili. Ko je bila seja končana, je prišlo do burnih prizorov med slovenskimi klerikalci in

med češkimi socijalnimi demokrati. Čuje se, da so češki socijalni demokrati slovenske klerikalce na hodniku klofotali, vsaj nekaj takih namigovanj je bilo čitati, seveda pa taje to tako tisti, ki so bili tepeni, kakor tisti, ki so se spozabili do dejanskih napadov. Kar pišejo klerikalci o vzrokih svoje obstrukcije, je seveda vse navadna laž in sleparija. Ne gre se jim ne za Cuvaja, ne za Madžare, zakaj boj proti Cuvaju in Madžarom se da voditi samo potom parlamenta; če ni parlamenta, se proti Cuvaju in Madžarom ne da čisto nič storiti. Najboljši dokaz, da se ne gre klerikalcem ne za Cuvaja in ne za Madžare je pač to, da se ogromna večina hrvaških poslancev ne udeležuje obstrukcije. Klerikalci obstrukirajo, ker so najeti od vlade, ki bi se rada parlamenta otresla, in vlada jih bo kakor običajno za to početje tudi plačala.

Slov. klerikalci in balkanske zmage. Začetkom balkanske vojne so se klerikalci z velikim navdušenjem zavzemali za Turke in njihova srca so bila polna veselega upanja, da bodo balkanske države tepene. Kdor pozna klerikalca, se temu ni čuditi. Klerikalcem je namreč Turke veliko ljubši kakor Bolgar, Srb ali Grk, zakaj Bolgari, Srbi in Grki so pravoslavne vere in v očeh klerikalca odpadniki od rimske cerkve. To je tudi vzrok, da klerikalci vedno zasramujejo pravoslavno duhovščino; če bi se kdo potrudil, bi lahko v klerikalnih listih dobil nešteto dokazov, kako klerikalci pravoslavne duhovnike sovražijo in zaničujejo. „Slovenec“ je bil v začetku balkanske vojne tako vnet za Turke, da so ga naročniki trumoma vračali. Čim pa se je pokazalo, da zmagojuje pravoslavni Balkanci nad Turki, je „Slovenec“ hitro presedlal in se začel delati velikega prijatelja balkanskih držav. In od tedaj poskuša ljudem na vse načine utepsti mnenje, da na Balkanu zmagojuje pravzaprav pozitivno vero in da bi Bolgari, Srbi in Grki gotovo tepeni, če bi ne šli v boj za krst častni, razume se ob sebi, da za „slovdno zlatno“ klerikalcem nič mar. Kakor pri nas, tako poskušajo klerikalci tudi pri Nemcih, Francozih in Italijanih velik švindl — prepričati javno mnenje, da je na Balkanu pravi zmagovalc — vera, ne pa hrabrost vojakov, zmoglost generalov, dobra organizacija, pripravljenost držav in navdušenost vsega naroda za osvobodjenje bratov in ustanovitev velikih narodnih držav. To klerikalno pisanje je samo bedasto in se mu vsak razumen človek smeje. Na tisti švindl o usmiljenih in šolskih sestrah, ki po šupah in skednjih vzgajajo mladino in se žrtvujejo za bolnike, o katerem „Slovenec“ toliko pisari, niti vredno ni odgovarjati. Treba je le pogledati, kakšni eksemplari duhovnikov hodijo za misijonarje v Ameriko — navadno so to ljudje, ki se boje žandarjev — pa se že ve, kaj da je na tem. Vse to misijonstvo je „kšeft“ in kar zdaj klati „Slovenec“ o usmiljenkah in šolskih sestrah v Makedoniji, je zopet le „kšeft“ — klerikalci bi radi kaj denarja izmolzli iz ljudstva. Na vsem, kar „Slovenec“ zdaj že dober teden pisari, je resnica le to, da se Srbi, Bolgari in Grki z vneto drže svoje pravoslavne cerkve, ki jo katoliški klerikalci proglašajo za krivoversko. Vsi se drže cerkve, verni in tudi neverni Srbi, Bolgari in Grki, kajti pravoslavna cerkev je narodna cerkev, katoliška pa zaničuje narodnost; pravoslavna cerkev goji narodni jezik, katoliška pa je narodni jezik iz cerkve sramotno ven vrgla; pravoslavna cerkev je institucija za vzgajanje ljudstva in gojenje narodnosti, katoliška cerkev pa institucija za obvladanje ljudstva in zatiranje narodnosti. Zveza med vero in narodnostjo je tako tesna, da Bolgar, Srb in Grk sploh ne more misliti, da bi pravoslaven človek mogel biti kaj drugega, kakor Srb, Bolgar ali Grk, dočim je katoliški človek pri nas lahko Madžar, nemškutar, Lah ali kar koli. Naj se torej naši klerikalci brezdomovinci le nikar ne postavljajo na isto stopnjo s pravoslavno cerkvijo in pravoslavno duhovščino!

Učiteljske draginske doklade. Kakor znano je deželni zbor dovolil za draginske doklade neozelenim učiteljem in učiteljicam deželnemu odboru kredita 80.000 K, ki ga naj le-ta razdeli po svoji „prevrednosti“. Ta sklep je izvršil deželni odbor v svoji sobotni seji, torej točno po desetih mesecih; zakaj dvakrat, da, kdor hitro da. Ob sebi umevno je, da se je klerikalna večina tudi to pot držala svojega turškega načela, da je treba napredno učiteljstvo izstradati, kakor se je izstradavalo makedonsko krščansko rajo. Napredno učiteljstvo je namreč deloma popolnoma izključeno od draginske doklade, deloma pa je bo deležno v izmeri beraških 10% temeljne plače, dočim dobi Slovščarja vseskozi 25% in le najmanj potreben in manj zanesljiv po 20%. — Edino pravični predlog

deželnega odbornika dr. Trillerja, da naj se draginska doklada razdeli enakomerno med vse učiteljstvo, je ostal popolnoma osamljen, kajti proti je glasoval tudi nemški odbornik grof Barbo. Zahvala za to njegovo kurtuazijo zrcali se iz dejstva, da so deželni draginske doklade v najvišji izmeri 25% skoro vsi samski učitelji in učiteljice na kočevskih in ljubljanskih nemških šolah. Prosit!

Fina ironizacija. V včerajšnji „Arbeiter - Zeitung“ čitamo: „Ob gostilniški mizi sede dunajski meščanje. Eden izmed njih drži časopis v rokah ter čita svojim sopivcem poročilo o bitki: »Štirideset tisoč jih je padlo!« Tako čitajo časopis in se vsele vžitka dobrega piva. Saj smo vsi postali topi, brezčutni in brezmišeln. Kaj pomenja to: Štirideset tisoč jih je padlo? Štirideset tisoč žen, ki so izgubile svoje moške, štirideset tisoč mater, ki so izgubile svoje sine! Kdo misli na to! Tako imenitno se da kramljati pri časi piva o krvavih bitkah. Dunajski meščanje politizirajo. »Tega pa ne! Na Adrijo pa Srbi ne smejo! Bomo jim že pokazali! Bomo pač tudi mi marširali!« O ti dunajska lahkomišelnost! L. 1866. so Pruse hoteli ugnati »z mokrimi cunjami!« Pa je prišel Kraljevi Gradec! L. 1878. so hoteli v Bosno vmarširati »z eno vojaško godbo!« A došlo je do resne, krvave vojne! L. 1909. so hoteli Srbe uničiti »s praškom za mrčesa!« Danes po bitki pri Kumanovu in po osvojitvi Skoplja bi jim že lahko prešlo neumno omalovaževanje svojih nasprotnikov! In vendar govore lahkomišelnost o tem, da tudi mi hočemo »marširati!« »Marširati!« Kako lahkoko je to rečeno! Toda če se to uresniči, bo to strašno, krvavo dejstvo. Potem bodo izkrvaveli na tujih poljanah tudi naši sinovi, samcati, zapuščeni in pozabljeni. Potem bo tudi v naših siromašnih sobicah sedelo tisoč in tisoč mladih žena, ki bodo v grozopolnih skrbih čitale v časopisih strašne besede: »Štirideset tisoč jih je padlo!« ...

Imenovanje. Okrajni komisar Franc pl. Lazarini je imenovan za deželnovaldnega tajnika pri kranjski deželni vladi.

Promocija. Dne 13. novembra bo na dunajskem vseučilišču promoviran doktorjem prava absolvirani pravnik gosp. Karel Tekavčič. — Čestitamo!

Odbor „Rdečega križa balkanskih držav“ ima danes v ponedeljek ob 6. zvečer sejo v mestni posvetovalnici na magistratu. Prosimo p. n. gg. članice in člane odbora, da se seje zanesljivo udeležijo!

Uradni seznam telefonskih naročnikov. Te dni je poštna uprava izdala nov seznam telefonskih naročnikov. Razume se pač ob sebi, da so ga veliki Italijani pri poštnem ravnateljstvu dali tiskati v italijanski tiskarni v Trstu. Očividno so se ravnali po načelu: naj bo uradni seznam še tako slabo tiskan, samo da zasluži Italijan. Uradni seznam je, vsaj kolikor se tiče Ljubljane, škandalozno tiskan. Napak kar mrgoli. Dober let ima »pri Kranjski pogrebni zavod« »erste kranjsche Bestattungsanstalt«; Drelsetova tovarna je v »Lončarshi ulici«; brata Eberl sta »preskarja«. Gasilno društvo ima »resilno postajo«. Golob ima tovarno »kemisnih« izdelkov, Majdič je v »Jarsah«, Jelačin ima »plavno« trgovino na Emonski cesti, Kastner trgovino »dezelnih« pridelkov in »kukinjske« soli, Kozinova tovarna je pa »izdelovalnika« čevljev; Lehner stanuje na »Dualski« cesti, Dietrich je premenil ime in se piše »Dritich«, naš muzej se imenuje »diezelni« muzej, Novakovič prodaja vino v »steklenicah«. Lilleg prodaja »ua« debelo, Ljudska posojilnica boleha na »Milošičevi« cesti, nemški »Mikloščgasse«, Mayer ima zaloga »manufakturnega« blaga, pisarna, ki jo ima »Sentjaska pre mogokopna družba«, je točno navadna, firma I. I. Naglas ima zalogo na kraju, ki se imenuje »Turjaški trg«, Karel Pollak ima »trgovino«, Janko Popovič pa »izvo živine«; na pošti imajo »vozno« pošni oddelek, puntigamskega depota kleti so na »Martinstrassasse«, Stupica ima trgovino z »žele« »nino«, hotelir in kavarnar v »Iliriji« zdaj ne bo vedel, ali se piše »Keger«, ali »Heger«, pisarna ljubljanskega župana pa je »Mestni tgr 1«. — Prava predrznost je, da se upa poštno ravnateljstvo tak seznam poslati v Ljubljano in prava zaničnost je, da poštna uprava v Ljubljani tega seznama ni poslala nazaj v Trst z motivacijo, da takega seznama ne more vročiti naročnikom.

Zdravniško posvetovališče za dojenčke in drugo deco pod šolsko starost je otvorilo tukajšnji Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v Beethonovi ulici št. 9. Tu dobe matere in rejnice dojenčev, pa tudi starejših, zdravih ali bolnih otrok predšolske starosti brezplačen zdravniški posvet in nasvet za vse bolezni in njih odvratanje. Začasno se vrši ordinacija dvakrat na teden,

vsako sredo in vsako soboto od pol 2. do pol 3. popoldne. Zdravniški posel tega posvetovališča opravlja iz nesebične naklonjenosti gosp. dr. B. Derč.

K podržavljenju ljubljanske policije. Za nastanitev podržavljene ljubljanske policije je vzela državna uprava v najem za več let hišo stavbenika Filipa Supančiča v Šubicevi ulici. Strankam v tej hiši je odpovedano stanovanje za februar termin.

Poroka. V soboto dopoldne se je v cerkvi sv. Petra poročila gospodična Ana Poljančeva, hčerka ravnatelja državne prisilne delavnice g. Alojzija Poljanca, s c. kr. polkovnikom in šefom generalnega štaba 3. voja v Gradcu, gosp. Rihardom Müllerjem. Najsrčnejše čestitke!

Poročil se je danes odvetniški kandidat gosp. Ernest Rekar z gšč. Mici Schrey z Jesenic. — Čestitamo!

Srebrno poroko praznujeta danes g. Fran Komana, c. kr. poštni poduradnik in njegova soproga Franja Komana. — Na mnoga leta!

Pri gradnji belokranjske železnice so dne 8. novembra predrl pri Lahov rov 420 dolgega predora. — Smer obeh strani so tudi tu natančno pogodili.

Požar — zažigalec štiriletni rejenček. V petek popoldne je izbruhnil ogenj na posestvu Alojzije Breznikarjeve v Skolevm pri St. Rupertu. Ogenj se je silno hitro razširil in je uničil hišo in hlev Breznikarjeve in hišo, skedenj, hlev in en kozolec njenega sosedja Franca Gornika. Bila je velika nevarnost, da se ogenj razširi po celi vasi. Zgoreli so vsi letošnji pridelki, vsa opravila in vse poljsko orodje. Gorniku je poginila tudi ena krava in en prašič. Skupna škoda znaša blizu 10.000 K, zavarovalna pa samo 3500 K. Ogenj je zanelil štiriletni rejenček posestnice Breznikarjeve, ki je med igro znošil na kup za domačim skednjem suho listje in ga zažgal.

Smrt otroka na paši. V Zgornjem Kanomlju je pasel živino 14letni posestnikov sin Sedej. Pri njem je bila njegova petletna sestra in dva otroka sosedja Liharija. Otroci so napravili na pašniku ogenj. Ko se je Sedej nekoliko odstranil, je šel pogledat za živino, vnela se je njegovi petletni sestri obleka in otrok je bil naenkrat v ognju. Brat in sosedje v bližini so pritekli takoj na pomoč in strgli z otroka gorečo obleko. Toda bilo je že prepozno, dekle je umrlo čez par ur v silnih bolečinah.

Izkaz posredovalnice slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Ljubljani. Sprejme se: 1 knjigovodja, 1 kontorist, 2 potnika, 1 skladiščnik, 10 pomočnikov mešane stroke, 4 pomočniki manufakturne stroke, 4 pomočniki specerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 2 kontoristini, 8 prodajalk, 8 učencev, Službe išče: 2 knjigovodja, 2 korespondenta, 3 kontoristi, 5 poslovodij, 4 potniki, 12 skladiščnikov, 27 pomočnikov mešane stroke, 4 pomočniki železniške stroke, 6 pomočnikov manufakturne stroke, 16 pomočnikov specerijske stroke, 21 kontoristinj, 15 blagajničark, 16 prodajalk, 18 učencev. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Nezgodna na dolenskem kolo-dvoru. Ko je v soboto zjutraj na dolenskem kolo-dvoru hotela iti v vlak 50letna posestnica Jera Zoretova iz Rudolfovega, je padla z druge stopnice, ter obležala na leh nezavestna. Prenesli so jo v čakalnico in po preteku 10 minut zopet spravili k zavesti.

Dijak pobegnil. V soboto dopoldne je od roditeljev pobegnil 13letni Stanko Bajec, dijak II. gimnazijskega razreda in se dosedaj še ni povrnil. Dečko ima kratke hlače, sivo čepico in temno pelerino.

S ceste. V soboto je po Bleiweisovi cesti hlapec Fran Zupan tako neprevidno vozil, da je zadel v kandelaber, ter s tem razbil plinovko.

Aretirana je bila minuli teden Franciška Hladnikova, roj. 1888. leta v Srednji vasi, ker se ji je dokazalo, da je v Hrenovi ulici postrežnici Marti Wallandovi ukradla bankovec za 10 K in ga skrila v zaboju za smeti.

Oni Oger, ki smo minuli teden o njem poročali, da je ukradel na Dunajski cesti gospodu Franu Zoretu kolo in se potem z njim peljal na Ig, kjer ga je hotel prodati in bil aretirani, pravi, da se piše Šandor Gersadi, ter da je rojen v Budimpešti.

Delavsko gibanje. Včeraj se je z južnega koo-dvora odpeljal v Ameriko 37 Hrvatov in 7 Slovencev, nazaj je pa prišlo 40 Hrvatov in 27 Makedoncev. — Na Dunaj je šlo 28 Kočvarjev, iz Nemčije je pa prišlo 45 Hrvatov. — V Ljubno je šlo 17 Slovencev, na Dolensko pa 28 Hrvatov. — V soboto je šlo v Ameriko 30 Hrvatov, nazaj je pa prišlo 100 Bolgarov. — Iz Švice je prišlo 30 Makedoncev. 200 Lahov se je povrnilo s

gajerskega, 50 se jih je odpeljalo do-
v pa s Kranjskega.

Izgubila je delavka v tobačni to-
rni Terezija Koširjeva srebrno žep-
uro. — Cvetko Trafenik je izgubil
denarnico, v kateri je imel 50 K de-
narja. — Posestnica Frančiška Jera-
ja je izgubila bankovec za 10 K. —
Jaka gospodična je izgubila denar-
ico z manjšo vsoto denarja; neki
posod pa bankovec za 20 K. — Na-
kar Ivan Tomše je izgubil denarni-
co, v kateri je imel 24 K denarja.

V kavarni »Central« nastopi da-
s in naslednje dni kabaretna in
glasbena družba »Original The Wei-
ngs Ensemble«.

Narodna obramba.

Predsednica C. M. podružnice
Šmartnem ob Paki, gospa Julija
Trjak je nabrala ob zaroki gospe
enčke Steblovnikove in g. Karola Pe-
nika 8 K. G. Ant. Srebovt je postal
K, katere so darovali »zavedni
nje z Divace« z željo, da bi divaška
M. podružnica ne spala. Za poslani-
ar najtoplejšo zahvalo! Željo, da de-
je divaška in vsaka C. M. podruž-
ica kar najživahneje, imamo tudi mi
z nami vsak pošten Slovenec. Že-
rovanje gđ. Koširjeve in g. Antona
bnika je podprlo C. M. družbo z
K, katere ji je poslala gđ. Bertica
asova v Grosupljem. Gđ. Leopoldina
ovatič pospešuje C. M. podružnico
Premu vestransko. Ne le, da
ruje kot članica višje prispevke, kot
donašajo redni letni udje, vpo-
blja tudi vsako priliko, da vzbuja
družbo zanimanje. Za vsoto 8 K,
abrano na svatbi, hvala njej in da-
valcem! Rodoljubni g. Iv. Pecikar,
agajnik C. M. podružnice v Devinu,
poslal 4 K 40 v, nabranih pri ve-
lici 1. t. m. v hotelu Plesovem. Ker
g. Pecikar poslal letos poleg zbirk
nabiralnikov za samo podružnico
M., pri kateri opravlja posle bla-
jnika, vsoto 282 K 85 v, zasluži-
vno priznanje in zahvalo. Živio!

Društvena naznanila.

Sloven. akadem. društva »Adri-
v Pragi I. redni občni zbor si je
volil sledeči odbor: Predsednik:
ran Macinič, stud. med.; pod-
predsednik: Joahim Ražem, cand.
ar.; tajnik: Riko Debelak, abit
us.; knjižničar: Jože Žerjav,
stud. ing.; častnikar: Tone Krži-
čik, std. iur.; namestnik: Janko
ak, stud. med.; preglednik: Drago
eskovšek, stud. ing.

Prosveta.

Iz gledališke pisarne. V torek,
2. t. m. (par predstava) se ponovi
suppejeva opereta »Boccaccio«, ki
je včeraj privabila toliko poslušalcev,
da je zmanjkalo vstopnic. V sredo, 13.
t. m. popoldan ob šestih izven vsakega
monemeta kot dijaška-kronska pred-
stava se poje Wagnerjeva velika opera
»Večni mornar«. — V četrtek, 14.
t. m. (nepar predstava) premijera velike
arke »Ce frak dobro pristoja«
»Der gutsitzende Frack«, ki žanje
mo to sezono vsepovsod velikanske
spehe.

Delavske-kronske predstave v
ov dež. gledališču. Kakor za di-
šivo, tako uvede naše gledališče tudi
delavske sloje predstave, pri kate-
bode najvišja vstopnina znašala
mo eno krono. Vršile se bodo vsake
teto in četrto sredo v mesecu zvečer
osme ure nadalje. Opozorjamo nato
še delavske organizacije. Prva delav-
stava bo v sredo, 27. t. m. V
redo, 20. t. m. še ne more biti, ker
se mora na odru vršiti operna skušnja.
dilej pa se bodo delavske predstave
šile prav tako redno kakor dijaške.

Slovensko gledališče. Kako zelo
je Suppeja klasična opereta »Bocca-
io« našemu občinstvu priljubila, je
pet pokazal poset včerajšnje popol-
nske predstave: gledališče je bilo do
dnjega prostora razprodano, od-
ane so bile celo intendantska in obe
alski loži, mnogo strank je moralo
iti, ker ni bilo dobiti niti ene
stopnice več. Opereta »Boccaccio« se
novi v torek, 12. t. m. že včeraj se
na vstopnice predaboniralo nena-
dno veliko število posetnikov, tako
se je nadejati, da bo tudi torkova
predstava »Boccaccio« docela raprodana.

Za drugo dijaško-kronska pred-
stava v slovenskem dež. gledališču v
abljeni v sredo, 13. t. m., pri kateri
bo pela Wagnerjeva opera »Večni
mornar«, so že sedaj do malega vsi
postori predabonirani. Videti je, da je
gledališko vodstvo s prirejanjem dijaš-
h-kronskih predstav ustreglo živi
otrebi.

Slovensko gledališče. V soboto
ečer 9. t. m. je gostoval na anga-
m v vlogi Turidda (Cavalleria ruti-
cana) g. tenorist Wagner in doka-
al, da ima obsežen in močan glas, ki
malo šolan in uglajen. Tudi tempe-
menten igralec je, vendar manjka
zdej prave estetske mere in za-
troženosti. Sufleza je motila, sicer
bila predstava dobra. Pohvaliti

treba g. Pejarja in gospodični Orlo-
vo in Peršlovo. Pred opisano vprizo-
ritvijo so igrali gg. Danilo, Povhe,
Molek in gospa Setfilova enodejans-
ko veseligr »Nočno delo«, lahko
stvarco, ki jo je francoski spisal Mar-
cel Rouvier. Mestoma je manjkalo
znanje teksta. — V nedeljo popoldne
je lepo uspel »Boccaccio« in zvečer
»Vrag«. Obisk je bil obakrat prav
dobar.

Pri koncertu Glasbene Matice
v torek, dne 19. novembra bodo so-
delovali: koncertni pianist An-
ton Trost, virtuoz na harfi
Alfred Holý, dr. Pavel Grošelj
(deklamator), pevski zbor Glasbene
Matice in orkester Slovenske
Filharmonije. Vstopnice z običaj-
nimi cenami se od danes naprej dobi-
vajo v trafiki gđ. Dolenčeve v Pre-
šernovi ulici.

„I—u“.

Upravičeno je »Slov. Narod«
pred nedavnim časom povdarjal, da
še nihče ni dokazal, da bi se moral
izgovarjati I kot u. O tem predmetu
je predaval tudi g. O. Župančič,
menda lahko verjamem referatu »Sl.
Naroda« in »Dneva«, da tudi on
še ni dokazal upravičenosti u. Kakor
posnemam iz referata, se sklicuje g.
Župančič na Streklja, Škrabca
in Baudouina de Courtenaya,
katerim se zdi izgovarjava I kot u
(bilabialni), »afektirana, prisiljena itd.«
»Se jim zdi«, to pa še ni dokaz!
Upoštevam zmožnosti g. Župančiča
kot voditelja slov. gledališča, a prosil
bi ga, da bi pustil filologijo vsekakor
pri miru. Kot ne melodično izšolan
filolog, lahko on govori o teh stvareh
samo kot diletant, kot gorvenje pa
je najboljšo sredstvo vzbuditi v poslu-
šalcih zbežnost. G. Župančič in
ravno tako tudi g. — an, podlistkar
»Zarje«, se sklicujeta samo na za-
stopnike izgovarjave I kot u, druge
filologe pa, ki so drugega mnenja in
katere moramo ravno tako upoštevati
kakor Streklja, Škrabca i. t. d., menda
niti po imenu ne poznata.

V. Jagić pravi v svoji knjigi
»Materijali dila slavian. fonet«
na str. 112. sledeče: »I slovenski se
izgovarja tudi kot bilabialni u (Ple-
teršnik ga je označil v slovarju s polj-
skim i), druga narečja pa imajo v
istih slučajih srednji I (tako n. pr. ša-
jerska narečja), katerega se veči-
noma tudi v knjižnem jeziku
izgovarja«. Pod vrsto ima Jagić
opombo: »Nekateri (Škrabec, Levec)
zahtevajo, da bi se srednji I tudi v
knjižnem jeziku izgovarjal kot u, ou,
a jaz ne uvidevam upraviče-
nosti te zahteve, saj res, da sloni
slov. knjižni jezik na podlagi do-
lenjščine, a radi tega ni treba vse
posebnosti tega narečja spre-
jeti v knjižni jezik. Primerjaj
ukanje ruskega knjižnega jezika z
dialektičnim okanjem.«

Res je tako! In če pomislimo na-
dalje, da je u sekundarni pojav, to se
pravi, da se je iz prvotnega I raz-
vil u (glej spodaj), bomo pač dali
»elkanju« prednost. Vprašanje je še,
pod kakšnimi pogoji in pod kakšnim
uplivom se je razvil u iz I?

Znani francoski slavist Meillet
pravi v svoji knjigi »La pronan-
en mod. slave« na str. 99: »Izgo-
varjavo I kot bilabialni u, ou ali w
je težko razlagati, mogoče je nastalo
pod nemškim uplivom vsled znanega
srednjevisokomemsk. prehajanja čistih
a in o v ou diftonge«. (N. pr. douliō
[bavarsko] iz gotičnega dale A. M.
Jucke: »Dialektal. Studien«.) Naj
pripomnim sledeče: Izgovarjavo I kot
u, ov, w ni težko razlagati, kakor
pravi Meillet, ker imamo vendar še
srednjo (prehodno) stopnjo i ali iw
na poljsko-maloruski meji ohranjeni.
(Primerjaj: O. Broch: Einige Bemerk-
zu Meillet's »La pron. mod. sl.« v
Rocz. slav. I. 16.). Mogoče se bode
komu čudno zdelo, da bi vpliv nem-
ščine celo v glasoslovju povzročil take
izjemne. Dovolj bode, ako opo-
zarjam glede tega na Gebauerjevo in
Vondrákovo razlago staročeškega -aj.
Mogoče je tak upliv, za sigurno
dokazati pa tega ni mogoče, ker ni-
mamo ravno iz onih dob obširnih li-
terarnih spomenikov. Zelo verjetna
pa je Meilletova razlaga iz sledečega
vzroka. Streklj je povedal (Beiträge
zur »Wortwanderung«. Indogerm. For-
schungen. XXIX. Heft. 2), da je izmed
vseh slov. narečij sprejela gorenj-
ščina največ tujega v svoj besedni
zaklad. Ako se zdaj vprašamo, v ka-
terem slov. narečju se je najbolj raz-
širila izgovarjava I kot u, moramo
dati odgovor: v gorenjščini! Saj
je v gorenjščini včasih celo začetni I
izgovarja kot u. Dobro se spomi-
njam, da sem slišal na Dovjem:
vuna (= luna); nadalje v sredini be-
sed: dava (= dala), in v teh slučajih
nima nobeno drugo slov. narečje u
ampak I, tudi dolenjščina ne. Ako je
pa gorenjščina že v besedni zaklad
sprejela toliko tujega, tedaj je to ravno
tako v glasoslovju. Iz gorenjščine se

1) Kar je v citatih podčrtano, sem
podčrtal jaz.

je razširila potem ta izgovarjava v
druga narečja, najprej v ostala kranjska
in koroška narečja. Umevno je, da se
je ohranil I ravno v štajerskem narečju,
ker so bili v oni dobi Štajerci bolj
ločeni od Gorenjcev nego so bili to
ostali Kranjci in Korošci.

Meilletovo razlago bo po vsem
tem težko ovreči — ako je pa tako,
tedaj vprašam zagovornike »elkanja«:
Zakaj se potegujete za tujo
robo?

V. J.—č.

Književnost.

Obrotniški koledar 1913. Izdal in
založil Josip Hauptman, oficijal trgo-
vske in obrtniške zbornice v Ljubljani.
Tretji letnik »Obrotniškega koledarja«
daje obrtnikom, rokodelcem, gostilni-
čarjem in tudi drugim, ki se za obrt-
niški stan zanimajo, potrebna pojasnila,
navodila glede njih obrtnih pravic in
dolžnosti, kajti poleg običajnega ko-
ledarskega gradiva vsebuje ta koledar
tudi: podrobna določila za kolkovanje
listin, spisov računov itd., tabelo za
osebno dohodnino; razvrstitev obrtov,
gostilničarski obrt in njegovo pravo,
vinotoč pod vejo, stavbni obrti, obseg
in izvrševanje obrtnih pravic, obrtno
sodišče, obrtni svet, obrtno zadružni-
stvo, obrtni nadzorniki, zadružni in-
struktorji, obrtno pospeševanje, zavod
za pospeševanje obrti na Kranjskem
v Ljubljani, obrtnonadaljevalno šolo in
pa — na kar se posebno opozarja —
obrotno knjigovodstvo. V tretji
izdaji je objavljeno knjigovodstvo za
mizarje; četrta izdaja bo prinesla
knjigovodstvo za oni obrt, za katerega
se bo oglasilo največ interesov in
nadaljna leta vselej za kateri drugi
obrt. — Koledarju je pridejanih 16
listov črtanega papirja za beleške.
Koledar ima lično žepno obliko, je
v platno vezan in velja samo 60 vin. po
pošti 70 vin. Naročilom je pridejati
znesek 60 vin. (tudi v znamkah).

— Slovenisch-deutsches und
deutsch-slovenisches Taschenwör-
terbuch. To knjižico sta sestavila
prof. dr. Jakob Sket in prof. Štefan
Podboj. Med sestavo je umrl dr. Sket
in vse delo je padlo na prof. Podboja.
Takega slovarčeka, namenjenega
praktični potrebi, nismo doslej imeli
Slovarčku je pridejan seznam osebn-
nih in zemljepisnih imen, tako da ob-
sega nad 12.000 slovenskih in nem-
ških izrazov. Knjižica obsega 416
strani male oblike, je tiskana na do-
ber papir in trpežno vezana stane pa
le 2 K 40 v. Založila jo je družba sv.
Mohorja v Celovcu.

— Knjižica mariborskega Soko-
la. 6. zvezek. Načela Karla Havlič-
ka Borovskega. Cena 80 v. Sedem
knjižic je že izdal mariborski Sokol
in za vsako mu moramo biti hval-
ležni, kajti podal je v njih važne pri-
pomočke za vzgojo zdrave inteli-
gentne nacionalne mladine. Tudi to
knjižico, ki podaja glavna načela ve-
likega Havlička, pozdravljamo z ve-
seljem in jo toplo priporočamo.

— Die Handschriften von Grün-
berg und Könnighof, dann das Vyše-
hrad-Lied. Die irrthümlich als moder-
ne Fälschungen geltenden ältesten
böhmischen Dichtungen. Original-
text-Ausgabe verdeutscht und erläu-
tert von Martin Zunković. Mit 3 far-
bigen Schriftbeilagen und 7 Text-
illustrationen. Kremsier. Verlag H.
Slovák. Naš rojak, major Martin
Zunković, se je v tej knjigi lotil ve-
likanske znanstvene naloge. Znano je
in tudi v slovenskih časopisih se je
svoje dni o tem mnogo pisalo, da se
je svoj čas med Čehi vnel ljub, sta
li kraljedvorski in zelenogorski ro-
kopis prista spomenika staročeške
literature ali pa sta ponarejena. Prav
za prav ta boj še vedno ni končan,
vendar je naposled zlasti na podlagi
dokazov prof. Gebauerja obveljalo
mnenje, da so ti spomeniki ponare-
jeni in da jih je ponaredil Vavlar
Hanka. Zdaj se je tega vprašanja po-
lotil major Zunković in dokazuje v
tej svoji knjigi, da rečeni spomeniki
niso ponarejeni, marveč pristni, pač
pa da so ponarejeni dokazi, s kate-
rimi je bila pristnost teh spomenikov
ovržena. Gre se za problem, pri ka-
terem imajo pač samo besedo na-
tančni poznavalci češkega jezika, če-
ške literature in vseh pomožnih zna-
nosti, ki pridejo pri tem vprašanju v
poštev. Knjiga majorja Zunkoviča
bo vsekako vzbudila veliko senzaci-
jo in velike debate zlasti v češkem
znanstvenem svetu. Knjigi so dodani
nemški prevodi rečenih staročeških
pesmi. Ti prevodi se berejo jako le-
po. Cena knjiž 4 K.

Izpred sodišča.

Zanimiva tržaška pravda pred
kasacijskim sodiščem. Pred tržaškim
deželnim sodiščem se je vršila svoje-
časno obravnava, ki je vzbudila v
mestu in v celi okolici veliko zani-
manje. Obtožena sta bila namreč za-
radi pregreška krade znana tovarnarja
za umetna gnojila Avgust Ara in Ivan
Vicie. V obojničnici so bila pasiva
označena s 3.600.000 K. aktiva pa

samo s 3.300.000 K. Tvrdba je usta-
vila plačila. Deželno sodišče tržaško
je obsodilo obtoženca vsakega na 1
mesec zapora. Ara in Vicie sta
vložila ničnostno pritožbo, katero
pa je kasacijski dvor v soboto zavr-
nil. Svojo sodbo je utemeljil sodni
dvor, da leži krivda krivdatarjev že v
ustavitvi plačil. Ni treba, da bi sodba
dokazala obtožencu, da je zakivil
ustavitev plačil, marveč je dolžnost
obtoženca, da dokaže, da je brez svoje
krivde prišel v položaj, da ni mogel
plačati svojih upnikov. Tega dokaza
pa obtoženca nista doprinesla. Tudi
zgovor, da bi se moral dolg tasta
obtoženca Are šteti med aktiva, ker
je tast to vsoto baje podaril, ne drži,
kajti za časa insolvence — in to je
merodajno — je bil tast še med
upniki.

Razne stvari.

* Grozen umor. Iz Berolina po-
ročajo: Predvčerajšnjim so našli v
osebne vlaku, ki je prišel iz Lip-
skega, zavitek, v katerem sta bili dve
ženski nogi in dve roki. V lenčnem
gozdu so pa našli nago žensko truplo
brez rok in nog.

* Velika zapuščina v dobrodelne
namene. Iz Frankobroda poročajo:
Neki ruski baron, ki je bil dalj časa
v Wiesbadnu, je zapustil štiri milijone
mark, katerih obresti naj se vporab-
ljajo za bolnišnice v Wiesbadnu.

* Obsojeni špijon. Z Dunaja po-
ročajo: Baron Aleksander Murmam je
bil po štiridnevni tajni razpravi obsojen
zaradi špionaže na štiri leta težke ječe.

* Češki milijonar ustreljen v
Ameriki. Avstrijsko-ogrski konzulat v
Novem Jorku poroča, da je bil ne-
daleč od Čikaga ustreljen od svoje
ljubice milijonar Matoušek, rojen v
Strakonicih na Češkem.

* Kolera v Carigradu. Iz Cari-
grada poročajo: V družinah, ki so
prišle iz Silivrija, so se primerili trije
slučaji kolere. Od dveh avstrijskih
uradnih orientske železnice, ki sta
zbolela na kolero, je eden umrl. Drugi
je v grški bolnišnici.

* Vlom v poštini urad. Iz Pariza
poročajo: V petek zvečer ob devetih
so vdrl trije maskirani roparji v poštini
urad v Bezonu pri Parizu, ustrelili
poštarico in soprogo poštnega nadzor-
nika Catieza ter ukradli iz blagajne
300 frankov. Nato so roparji zbežali.

* Šestdeset oseb se zastupilo
s trihinastim mesom. V Rad. Kolmu
in Diehse pri Gor. Lužici je te dni
nanaglo zbolelo večje število oseb
za sumljivimi znaki. Število obolelih
je kmalu znašalo šestdeset. Zdravniki
so dognali, da gre za zastrupljenje s
trihinastim mesom in jetrnimi kloba-
sami, ki so bile napravljene iz tega
mesa.

* Angleške sufragetke. Iz Lon-
dona poročajo: Sufragetka dr. Etelka
Smith je govorila predvčerajšnjim v
novem ženskem klubu o gibanju za
volilno pravico na Angleškem in iz-
javila: »Naše hijene so popolnoma
fine in senzitivne, zunanje in notranje
nežne dame.« Nato je očrtala razvoj
gibanja sufragetk, ki se je izpreme-
nilo v boj, ker ni šlo v miru. Občin-
stvo, ki je večinoma obstojalo iz
dam, se je prav živahno udeleževalo
diskusije, ki je sledila predavanju.

* Ameriška reprezentacijska pa-
lača. V 104 delavnih dneh postavite
za mesto Filadelfijo hišo za shode in
koncerte. Dobite za to 600.000 do-
larjev. Za slučaj, da v tem času ne
dogotovite stavbe, plačate globo
vsak dan 6000 dolarjev. Tako po-
godbo je sklenil 15. marca t. l. stav-
benik P. Wells. V hiši je morala biti
dvorana za 29.000 gledalcev in oder
za 6000 pevcev. Stavbni se je do-
bro držal pogodbe, da, celo prekosil
jo je. Gotov je bil v 69 delovnih dneh,
od katerih je bilo celo 24 deževnih.
Pač ameriško!

* Nemški vseučiliščniki — ubi-
jalci. Kakor smo poročali, so v Ino-
mostu ubili nemški napredni vseučil-
iščniki v nekem prepiru klerikalnega
nemškega dijak Ghezziya, ki ga je
inomostska mestna policija napol
mrtvega vrgla v zapor, kjer je tudi
umrl. Zdaj se pa odbor nemških di-
jakov izgovarja, češ, da ga je ubil
neki človek, ki je slučajno prišel med
dijake. Obenem pa tudi prav ener-
gično protestira, da se sploh kaj ta-
kega more misliti od pijanih nemških
dijakov, katerih surovosti so vse-
povsod znane.

* Grozna rodbinska drama za-
radi balkanskega vprašanja. Iz Pa-
riza poročajo: Balkansko vprašanje
je tu povzročilo grozno rodbinsko
dramo. Sin bogatega vinskega trgo-
vca Andrej Reinhard je debatiral s
svojim tastom o političnem položaju.
Tast je rekel, da se ni bati splošne
vojne, ker je francoska vojska vsaki
nalogi kos. Med preprirom, ki je nato
nastal, je vzel Reinhard s stene jata-
gan, vrgel tasta na tla ter mu grozil
z orožjem. V tem trenutku je mlada
žena vzela revolver ter dvakrat
ustrelila na svojega moža, ki je kmalu
na to umrl v bolnici. Morilka se je
sama javila sodišču.

Za »Rdeči križ balkanskih držav«.

Uredništvo našega lista so izročili:
gospa Vera dr. Štajmerjeva darilo g.
Ivana Plantana, c. kr. okr. notarja
v Ljubljani 100 K, g. Ant. Bončar
slavo g. Dečmana 10 kron in gosp.
Ivan Lokar 2 kroni. Zahvalujemo se
darovalcem in želimo, da bi našli še
obilo posnemovalcev. Odbor za na-
biranje prispevkov za »Rdeči križ bal-
kanskih držav« je pravkar poslal v Niš
še dva: zaboja obvezil in drugih
medicinskih predmetov.

Na razna vprašanja, ki nam do-
hajajo z vseh strani in na katere na-
moremo posebe odgovarjati, izjavljamo
vnovič, da za sedaj ne rabimo
nobenih strežnikov; v slučaju,
da bi jih rabili, bomo to po časopisih
razglasili ter prosili dotičnike, ki so se
priglasili, da nastopijo svojo službo.

Izkaz darov za »Rdeči križ balkanskih držav«.

Dne 9. novembra: Zbirka dija-
kov I. državne gimnazije v Ljubljani
(izročil g. prof. Reimner), 200 K; Kal-
mus Fran, tovarnar, 20 K; Seidl O.,
zobozdravnik, 10 K; Ulrich Ana 10
kron; Beg Ante 2 K; omizje pri Bla-
gaju, Stari trg, 5 K; Bizovičar Ivan,
vrtar 10 K; Krapeš Milko, urar, 1 K;
Repčič Avgust, posestnik, 3 K; Nič-
man Avgust 1 K; Francka Fincinger,
Šmartno, (zbirka) 110 K 30 v.; eno-
razredna ljudska šola v Koritnicah,
5 K; zbirka magistratnih uradnikov,
po g. Franu Govekarju, 100 K; ga.
Minka Govekarjeva, nabrala 60 K;
Anton Sever, Semič (zbirka) 53 K 56
vin.; upravništvo »Slovenskega Na-
roda« 2024 K 67 vin.; gosp. profesor
Ilešič izročil: dr. Pipenbacher, pro-
fesor II. državne gimnazije, 10 K;
Josip Bučar, profesor, 2 K; dr. Sajo-
vič, profesor, 2 K; Kavšek, profesor,
5 K; Josip Mestec, profesor, 5 K; dr.
Lokar, profesor, 5 K; Ludvik Vagaja,
profesor, 5 K; Josip Vadnal, profe-
sor, 2 K; dr. Kropivnik, profesor, 2
kroni; I. Maselj, profesor, 3 K; Fran
Jeraj, profesor, 5 K; Rozman, šolski
sluga, 1 K; Egidi Jeras, Ljubljana,
nabral 7 K 60 vin.; omizje pri Gor-
šetu, 3 K; notar Plantan 100 K; Ivan
Dečman, za dobljeno stavbo, 10 K;
omizje v Žalcu v hotelu »Virant«, 7
kron; skupaj 2790 K 13 vin.; preje
izkazanih 20.394 K 01 vin.; skupaj
23.184 K 14 vin.

Asquith o položaju.

Povodom nastopa lordmajorja
se je vršil v soboto banket v Lon-
donu, na katerem je govoril angleški
ministrski predsednik o zunanjem
položaju sledeče:

Živimo v skrbi polnih časih in
gledamo velike in presunljive do-
godke. Balkanske armade so zasedle
Makedonijo in Thracijo. Solun, vrta-
ta, skozi katere je krščanstvo stopi-
lo v Evropo, so zasedli Grki in vsak
trenutek lahko pričakujemo, da sliši-
mo o padcu Carigrada.

Z zadovoljnostjo vam lahko
sporočim, da niso bili nikdar, kolikor
pride Anglija v poštev, odnošaji na-
pram drugim državam izvzemši eno,
nikdar prijaznejši in pristranejši. Ve-
lesile delajo skupaj v ozkem stiku in
v prosti diskusiji, ki je znamenita in
morda onim nerazumljiva, ki mislijo,
da bi se morale velesile, ker so raz-
deljene za razne cilje na razne sku-
pine, v času evropske krize najti v
nasprotnih taborih.

Nič ni bolj oddaljeno od dejstva,
kakor ravno to. Od marsikateri strani
se je gajalo velesile, ker se jim ni
posrečilo preprečiti vojne. One pa so
pošteno in resno, z diplomatičnim
pritiskom brez sile skušale red in
dobro vladu zagotoviti evropskim
provincijam otomanske države, ven-
dar so delovale sile, ki so se odtego-
vale kontroli diplomacije. Balkanske
države so izdelale svoje načrte, obo-
rožile so se se do dobra ter postavile
svoje zahteve drugo poleg druge in
sklenile, da je sila edino sredstvo.
Balkanske države in samo balkanske
države so bile pripravljene rabiti si-
lo. Vzele so zadevo same v roke.

Nemogoče je, da bi stvari še
kdaj stale, kakor so stale in stvar dr-
žavnikov je, da povsod priznajo in
sprejmo končano dejstvo. Ko je pri-
šel Pitt, na smrt zadet od poročila pri
Austerlitzu domov, da umre, je pro-
sil svojo okolico, da naj snamejo
zemljevid Evrope, ki je visel na zi-
du. Toda celo kampanja pri Auster-
litzu ni izzvala tako naglo in tako
presenetljivo in uničujoče popolnih
izprememb, kakor oni dogodki, ki jih
je v preteklem mesecu izzvala bal-
kanska federacija. Treba je zemlje-
vid vzhodne Evrope na novo risati,
in pri tem procesu bo treba ideje,
prej začrtane pojme in politična
mnenja, ki so se rodila v sedaj že
pretekli eri, modificirati, rekonstru-
irati in morda celo popolnoma za-
vreči.

V eni točki, mislim, soglašajo splošno mnenje Evrope: da ne gre oropati zmagovalca sadov, ki so ga stali toliko. Nikjer ne obstoja nagajanje, kolikor vem jaz, da bi zmanjšali velikost bojev ali pa da bi dvomili o odločilnem značaju rezultata. Mi na Angliškem nimamo direktnega interesa, na eksaktni obliki, ki jih bodo imele sedaj sledeče politične in teritorialne nove razdelitve.

So pa druge države, katerih geografska, gospodarska, etnična in zgodovinska razmerja napram bojiščem so taka, da ni mogoče od teh držav pričakovati in zahtevati, da ne bi zahtevale govoriti in zahtevale, da se jih posluša kadar pride čas za trajno rešitev. V sedanjem stadiju namenoma opušča dotakniti se tudi samo popolnoma splošnih točk, nekatere polne težkoč, ki jih bo treba neizogibno rešiti, toda sedaj in dokler bo trajalo vojni stanje, bi preprečili, kolikor je to mogoče, s svojim vplivom, da bi se stavila in silila v ospredje posamezna vprašanja, ki morejo, če pridejo takoj in posamezno do rešitve, privedi do velikih divergenc, ki pa dobe popolnoma drugačno lice, če se prihranijo za rešitev z obširnejšega vidika.

Vojna je grozna, če tudi od časa do časa potrebna oblika rešitve, če so prišle človeške zadeve do mrtve točke. In nobeno izmed najhujših grozot vojne ni manjkalo v sedanjih kampanji. V tem trenutku je prvi in največji evropski interes, omejit obseg vojne. Za ta cilj so delale vesele, kakor z eno voljo, do sedaj z uspehom in, kakor upamo in mislimo, tudi do konca. V takih časih je posebno veselo za nas, da nam stoji kljub vsem strankarskim borbam v notranjih problemih in teh velikih zadevah ob strani simpatija in podpora celokupnosti, da moremo v svet Evrope govoriti v imenu in z avtoriteto edinega naroda.

Telefonska in brzajavna poročila.

VOJNA NA BALKANU.

Prodiranje Srbov in Črnogorcev. (Srbi na potu proti Draču.)

Dunaj, 11. nov. C. kr. korespondenčni urad prinaša iz Skoplja brzajavko, da je prišel prvi voj srbske 3. armade ob obali Jadranskega morja. En srbski oddelek se je ob izlivu reke Mab pri Lešu združil s črnogorski četami ter prodira z njimi skupaj ob obali proti Draču. Druga kolona srbske armade prodira skozi doline reke Drina po težavnem terenu direktno proti Draču. Na poti se jim Albanci ne ustavljajo, pač pa ovira hitro prodiranje srbskih čet sneg, ki je zapadel skoro 1 m visoko. Vendar upajo Srbi, da bodo stali najmanj tekom 2 dni pred Dračem.

Rjeka, 11. nov. Srbski in črnogorski ogleduhi poročajo, da so zapazili pred par dnevi pri Sv. Ivanu Meduri večje turške čete. Črnogorsko vojaštvo je začelo takoj z operacijami proti jugu ter napadlo turške čete s strahovitim ognjem brezstrelnih pušk. Turki so imeli mnogo mrtvih in ranjenih.

Pred Skadrom.

Rjeka 11. nov. Črnogorci so razdejali več utrdb južno od Taraboša. Od večeraj imajo Črnogorci tudi aeroplane, ki so že parkrat krožili nad Skadrom. V mestu vlada strahovita lakota. Pomanjkanje je doseglo vrhunec. Ko je zjutraj grški poslanik sporočil kralju Nikiti zavzetje Soluna, ga je ta objel z besedami: Čestitam grškim zaveznikom Črne gore. Kralj Nikola se je odpeljal v Bar.

Srbski voji pred Solunom.

Belgrad, 11. novembra. (Izvirno poročilo). Prvi pehotni polk prvega poviha, ki je operiral med Strumico in Solunom, je zajel one turške čete, ki so bežale od Strumice proti Solunu. Turki so položili orožje brez vsakega odpora. Ti srbski voji so dospeli pred Solun v trenutku, ko se je mesto predalo grškemu prestolonasledniku Konstantinu. Srbi bodo sedaj od Soluna krenili v drugi smeri.

Proti Cerigradu.

Konstanza, 11. novembra. Govori se, da je izjavil general Mahmud paša, ki je došel v sredo v Carigrad, v ministrskem svetu v imenu Nazim paše, da bi vlada, če predčasno sklene mir, vzela armadi priložnost svoje poraze popraviti. V tem slučaju se bo armada maščevala nad vladno in bo korakala proti Carigradu.

Pred Carigradom.

Carigrad, 11. novembra. Listi poročajo, da je začela turška armada zopet z ofenzivo proti Lile Burgasu. Glavno turško taborišče se preseli v Corlu. Turška armada pri Cataldži bo začela v kratkem z ofenzivo. Fuat paša je bil imenovan za poveljnika 1. oddelka, divizijski general Bachri paša pa za poveljnika drugega oddelka vzhodne turške armade.

Osvojitve Dorjama po srpski vojski.

Belgrad 11. novembra. (Izvirno poročilo). Ker operirajo srbski voji na silno oddaljenem terenu in ker so često prekinjene brzajavne zveze, dohajajo semkaj poročila o vojnih operacijah z zamudami več dni. Tako je šele včeraj došla semkaj vest, da je podonavski polk pod poveljstvom majorja Colovića že 5. t. m. prispel pred Dorjan ob istoimenskem jezeru. V Dorjanu je bila turška posadka, ki je stala nad 1000 mož? Poveljeval ji je neki polkovnik. Cij je prebivalstvo izvedelo, da se srbski voji nahajajo v bližini, je napadlo turškega polkovnika, ga zvezalo in zaprlo ter potem obvestilo srbsko konjenico, da je posadka v Dorjanu „brez glave“. Srbska konjenica je nato naskočila mesto in zajela vso posadko. Kršćansko prebivalstvo je sprejelo srbsko armado z nepopisnim navdušenjem.

Srbi pred Solunom.

Belgrad, 11. novembra. Naknadno se oficijozno poroča, da je prva srbska armada po Dorjanu 5. t. m. bila zapletena s turškimi četami v krvav boj. Srbska kavalerija je nato Dorjan zavzela. V Dorjanu so Srbi ujeli 1000 turških vojakov. Prvi srbski pešpolk je došel pred Solun, ravno ko se je mesto Grkom predalo.

Odrin.

Pariz, 11. novembra. Včerajšnji večerni listi vztrajajo pri trditvi, da se je Odrin vdal in da so Bolgari vjeli 50.000 Turkov.

Turški protinapad na grško vojsko.

Carigrad, 11. novembra. Press-biro poroča, da turške čete vzemirajo grško vojsko pri Sorovici, ter da so zaplenile 7 grških topov z municijo. Grki so se v neredu umaknili. V soboto so vzeli Turki Grkom zopet 10 topov z municijo.

Atene, 11. novembra. Ker so Turki nadaljevali svoje napade na grško armado, je grška vojska turške čete predinočnem napadla pri Pentepigadyi, ter turške čete strahovito potolkla. Grške čete so zavzele turške pozicije.

Situacija v Carigradu.

Carigrad, 11. nov. V mestu vlada kolera. V Štambulju grade barake za bolnike, ki so oboleli. V ulicah kampira na tisoče beguncev. Ulice so zabarikadirane od kmečkih voz in priljage.

Carigrad, 11. nov. V petek zvečer je prispel v Carigrada vlak iz Cerkeseja. Z vlakom so se pripeljali sami častniki, ki so pobegnili od armade. Z revolverji so prisilili strojevodjo, da jih je peljal v Carigrad. Na kolodvoru so zapustili hitro vagono in se poskrili v mestu.

Carigrad, 11. novembra. Maršal Fuatpaša se je baje izrazil: Balkanske države in Evropa podcenjujejo moč turškega orožja. Balkanske države bodo v kratkem doživele veliko presenečenje.

London, 11. novembra. Iz Carigrada poročajo, da je bil gubernator, ki je hujskal na poboje kristanov ter pripravljaval vzklikanje Abdul Hamida za sultana postavljen pred vojno sodišče — obsojen na smrt in danes ustreljen.

Poboji kristjanov v Štambulju.

Frankfurt o. M. „Frankfurter Zeitung“ poroča iz Pulja: Avstro-ogrška vojna ladja „Aspern“ je dospela v Pero. V Štambulju so se resnično zgodili poboji kristjanov, vendar niso bili tako splošni, kakor so pisali nekateri listi.

Nevarna situacija.

Dunaj, 11. novembra. Danes ob 2. popoldne je postala situacija glasom poročil iz Budimpešte, velekritična, tako, da jo presojajo politični krogi za naravnost grozečo. Prestolonaslednik Fran Ferdinand, ki je bil zjutraj še v Budimpešti, in se je bil že odpeljal, se je nenadoma ob 4.9. vrnil, ter bil sprejet od cesarja v enourni avdijenci. Tekom dopoldneva je nato sprejel zunanjega ministra grofa Berchtolda in šefa generalnega štaba Schemua. Njegova navzočnost je napravila v vseh krogih senzacionalen vtisk, ter niti ogrska vlada ni vedela, da pride prestolonaslednik v Budimpešto. Diplomatični krogi zatrjujejo, da je njegova navzočnost v Budimpešti v neposredni zvezi z zunanje - političnim položajem. Visok državnik se je izrazil napram časnikarjem, da situacija še ni tako daleč prispela, da bi jo mogli označiti kot kritično, vendar pa je skrajno resna. Diplomati imajo še besedo. Pripravlja se pa za najbližnje dni odločilna akcija, ki ima dalekosežen pomen. Ta diplomatska akcija je v neposredni zvezi z gotovimi pripravami drugega značaja, ki se gibljejo paralelno s to akcijo in ki so sami ob sebi umiljivi.

— Današnji popoldanski »Neues Wiener Tagblatt« prinaša iz Budimpešte oficijozno pojasnilo, da bo Avstro-Ogrska že v najkrajšem času porabila priliko, da kar najostreje nastopi za svoje interese.

Stališče trozveze se da precizirati v treh točkah:

1. Avstrija nima na Balkanu teritorialnih aspiracij.

2. Avstro - Ogrska in z njo trozveza zahteva svobodno državno organizacijo Albanije v obliki, ki se bo pozneje določila. To je stara zahteva Avstro - Ogrske, katero podpirata tudi Italija in Nemčija.

3. Avstro - Ogrska in z njo trozveza zahteva od Srbije pojasnila glede srbskih aspiracij na pristan ob Jadranskem morju. Treba je poudariti, da trozveza tozadevno ne sprejme nikakršnega fait accompli.

Avstro - Ogrska zahteva, da se pojasni jasno in nedvoumno razmerje med Srbijo in Avstrijo. Avstrija se pri tem ne more držati na besede in note, temveč je pripravljena, nastopiti z vso svojo silo in težo, ki ji jo daje moč velesile.

Iz tega sledi, da se sedanjih priprav udeležujejo tudi že vsi vojaški faktori.

Budimpešta, 11. novembra. Včeraj zvečer se je vršil pri Lukacsu ministrski svet, ki se je bavil z zunanje - politično situacijo. Informirani krogi se izražajo, da bo Avstro-Ogrska nastopila za svoje interese, če treba, z vsemi svojimi sredstvi.

Budimpešta, 11. novembra. Oficijozno glasilo ogrske vlade »Budapester Correspondenz« poroča, da je cesar sprejel zunanjega ministra Berchtolda v posebno dolgi konferenci in nato šefa generalnega štaba Schemua. Vojni minister Aufienberg, ki bi se imel vrniti šele v sredo zjutraj v Budimpešto, je včeraj nenadoma prispel z Dunaja, ker je bil poklican.

London, 11. novembra. Vsi angleški listi presojajo mednarodni položaj kot precej resen, ter pravijo, da je stališče Anglije popolnoma korektno. Listi svare Avstrijo in Srbijo pred neprevidnimi koraki. Nekateri listi pravijo, da politika Avstrije ni agresivna, toda da dobi manjhalja Evropo na svojo stran, mora dokazati upravičenost svojih zahtev.

»Temps« pravi, da je vprašanje Drača popolnoma enako vprašanju Soluna. Trenotno zavzetje Drača in Soluna ne more preudicirati bodoči situaciji. List priporoča Srbiji previdnost in zmernost.

Pariz, 11. novembra. Pariški listi presojajo situacijo pesimistično, ter pravijo: Avstro - Ogrska, ki se je odrekla agresivni politiki, naj bo tako srečna, da najde pot, da bo mogoče ohraniti mir. »Journal des debats« priporoča Pasiću, da naj potegne mejo velike Srbije in avtonomne Albanije s srečno potezo. Če bi hotela potem Avstrija nad Srbijo kak protektorat, tedaj bi bila Srbija lahko gotova pomoči tripelentente.

Budimpešta, 11. novembra. Predsednik bolgarskega saborja Danev je dolgo konferiral z grofom Berchtoldom. Danes je grof Berchtold obiskal Daneva, ter imel z njim ponovno posvetovanje. Daneva bo sprejel tudi cesar. Njegova politična mislija je izredno važna. Pred vsem ima nalog, informirati se o nazorih trozveze napram balkanski zvezi, ter podati izjave bodočega nastopa Bolgarske in Srbske napram trozvezi. Te izjave bo podal tudi cesarju.

Belgrad, 11. novembra. Avstrijski poslanik Ugron je imel včeraj popoldne konferenco s Pasićem, nakar se je ta odpeljal v Skoplje h kralju.

Manifestacija v Splitu.

Split, 11. novembra. Včeraj zvečer je bila tu veličanstvena manifestacija v proslavo zmage balkanskih držav. Zbralo se je nad 8000 manifestantov pred občinsko hišo. Župan je v navdušenem govoru slavil balkanske armade, poudarjajoč ob urnebnem pritrjevanju: Zmaga onih, zmaga naša! Bilo je še več ognjvitih govorov, nakar je sledila pobratimlja srbske, hrvaške in slovenske zastave in je občinstvo z velikanskim oduševljenjem pelo »Onam, onamo« in »Šumi Marica«.

Rusija za srbske zahteve.

Pariz, 11. novembra. »Temps« priobčuje sledečo vest iz Petrograda: Ruska diplomacija očividno podpira srbske aspiracije na jadransko pristanišče. Vse javno mnenje simpatizira s Srbijo, ter odločno odobruje nastop diplomacije. Včeraj se je vršil ministrski svet, v katerem so se sklenile obsežne vojne priprave.

London, 11. novembra. Tukajšnji listi so dobili iz Petrograda obvestilo, da bo Rusija podpirala srbske zahteve glede pristanišča v Jadranskem morju za vsako ceno.

Na pragu vevlačnih dogodkov v času najtežje krize.

Dunaj, 11. novembra. Današnja »Neue Freie Presse« priobčuje iz Budimpešte to-le informacijo:

V peštanskih dvornih krogih sklepajo o vevlačnih korakih. Današnji položaj se da primerjati s situacijo v času aneksijske krize. Srbi so na potu proti Draču in v Belgradu je zopet zavladalo razpoloženje, kakor v času aneksijske Bosne in Hercegovine. Srbi so pozabili, da je Avstrija

varovala v sedanjih vojni najstrožjo nevtralnost, da se je odpovedala vsaki teritorialni pridobitvi. Zato so zopet pričeli čuvati proti monarhiji ter iskati povod za nova nesoglasja. Treba bo dognati, ali nastopa Srbija proti Avstro - Ogrski na svojo roko ali jo v tem podpira Rusija. Eno je gotovo, da je napetost med Avstro-Ogrsko in Srbijo tako velika, da je že v najbližnjem času pričakovati vevlačnih političnih dogodkov. Mi se nahajamo v času najtežje krize.

Nemški predlogi glede srbskih zahtev.

Berolin, 11. novembra. Tukajšnji listi razpravljajo o napetosti, ki je zavlada med Srbijo in Avstro - Ogrsko ter predlagajo, naj bi Srbija opustila svojo zahtevo glede pristanišča na Jadranskem morju, zato pa bi dobila zgrajeno nevtralno železniško progo skozi Albanijo na Jadransko morje.

Važni pogovori.

Budimpešta 11. novembra. Prestolonaslednik Fran Ferdinand je nenadno prispel v Budimpešto ter zaprosil za avdijenco pri cesarju. Dejstvo njegovega prihoda v Budimpešto je napravilo v političnih krogih senzacijo. Prestolonaslednik se odpelje iz Budimpešte v Nemčijo, kjer se sestane z nemškim cesarjem. V Budimpešti je imel predsednik bolgarskega saborja Danev konferenco z zunanjim ministrom Berchtoldom in nato z nemškim poslanikom Tschirskim. Tem pogovorom se pripisuje velik političen pomen. Govori se, da je Danev bil poslan v Budimpešto, da posreduje med Avstrijo in Srbijo oziroma med trozvezo in balkansko zvezo. Danev hoče tolačiti stališče balkanske zveze in zahteva, da dobi Srbija pristanišče ob Jadranskem morju. To ni zahteva Srbije same, marveč vse balkanske države so s Srbijo solidarne. Zraven ima Danev namen govoriti tudi o rumunskih teritorialnih zadevah.

Sofija, 11. nov. Politični krogi zatrjujejo, da je predsednik bolgarskega saborja Danev odpotoval v Budimpešto in na druge evropske dvore v posebni misiji. Pred svojim odhodom je imel Danev dolgo konferenco z bolgarskim carjem. Nato je konferiral tudi z ministrskim predsednikom Gešovom. Ustavil se je med potjo tudi v Belgradu, kjer ga je sprejel kralj Peter in kjer je konferiral tudi z ministrskim predsednikom Pasićem. Njegova naloga je, posredovati med Avstrijo in Srbijo glede pristaniškega vprašanja ob Jadranskem morju, ker tudi Grška in Bolgarska odobravata to srbsko zahtevo in sta z njo edini.

Petrograd, 11. nov. V tukajšnjih političnih krogih se zatrjuje, da pripravi francoski ministrski predsednik Poincaré novo formulo, ki poskuša doseči kompromis med avstrijskimi in srbskimi interesi. Srbija naj bi dobila pristanišče ob Jadranskem morju, za eno pa naj se za celo vrsto let zaveže, da ne bo zgradila nobenih vojnih ladij. Ruska diplomacija slika mednarodni položaj kot skrajno resen. Kljub vsem dementijem se v resnici ruske vojne priprave nadaljujejo.

Predsednik bolgarskega saborja pri Berchtoldu.

Budimpešta, 11. novembra. V političnih krogih se zatrjuje, da je došel predsednik bolgarskega saborja Danev v Budimpešto, ter imel dolgo konferenco z avstrijskim zunanjim ministrom Berchtoldom. Danev bo obiskal tudi druge politične centre.

Uradniške predloge v gosposki zbornici.

Dunaj, 11. novembra. V soboto dopoldne je zborovala v zbornici specialna komisija gosposke zbornice pod predsedstvom barona Czedika. Zborovanja so se udeležili tudi notranji minister baron Heinold in sekcijski šefi Engel, Schauer in Galecki. Na dnevnem redu je bila uradniška službena pragmatika. Vladni zastopniki so poudarjali že znano vladno stališče napram tem predlogom. Zborovanje se bo nadaljevalo danes in jutri in bo rešena brzkone vsa pragmatika, izvzemši točk glede časovnega napredovanja in glede slug.

Brezvestnost tiskovnega urada v zunanem ministrtvu. Vest o usmrtitvi Ugrona.

Dunaj, 11. novembra. Včeraj je cirkulirala po Dunaju cel den vest, da je bil avstroogrski poslanik v Belgradu Ugron umorjen. Nemški pisatelj Harden je svoje včerajšnje predavanje tudi uvedel s to vestjo. Cez dan ni prišlo nobeno oficijozno potrdilo te vesti, pa tudi noben oficijozen dementi ni bil izdan. Še le iz Belgrada je morala priti vest, da je bila razstrosena ta govorica na Dunaju in v Budimpešti zgolj iz hudobnih in hujskajočih namenov. Poslanik Ugron je bil še popoldne v Zemunu. Skrajno obsojati je, da tiskovni osek zunanjega ministrtva ni hotel dati na vsa številna vprašanja nobenega odgovora.

ter je s tem povzročil, da se je na Dunaju razburjenje vedno bolj širilo.

Ruska duma.

Petrograd, 11. novembra. Duma sobote je bilo izvoljenih v rusko duma 440 članov. Med izvoljenimi je 17 predstavstev zmerne desnice, 80 oktrobristov in 56 kadetov. Ostalo razmerje je ostalo nespremenjeno. Volilni rezultati 2 okrajev še niso znani.

Poslanec Klotaf ob balkanskem vprašanju.

Praga, 11. novembra. V »Českem slovu« govori poslanec Klotaf, ki se mudi sedaj na bojiščih, o razmerju Avstro - Ogrske napram balkanskim državam. V svojem članku piše med drugim: Nova doba prijateljstva med slovan, balkanskimi državami nastopa, treba je, da naša država to prijateljstvo podkrepimo dejstvi. To prijateljstvo je začelo srečnejše Avstrije. Lahkomiselni konflikt z balkanskimi državami bi bil začetek konca Avstrije, konca, ki ga morali Čehi, ki smo dobili od usode tako nesrečno geografsko lego, ki mora krvaveti za vsako napako avstrijske politike, najdražje plačati. Manifestacija za balkanske države — Demonstracije proti Cuvaju. Padec Cuvaja. — V Zagrebu tedaj kri.

Zagreb, 11. novembra. Včerajšnji popoldne ob 5. je prišlo v Zagreb glavno do velikih manifestacij za zmagovalce balkanske države. Manifestacija sradu. je pozneje izpremenila v burne današnje demonstracije proti Cuvaju in končal s krvavimi prizori na ulici. Ob 5. popoldne je bila na Maksimiru končanje vse športske prireditve. Kakih 5 do 6 tisoč poslušajo ljudi je na to korakalo proti meyam r tu ter pelo slovanske himne: Onam, naša k Onamo, Liepa naša domovina, Šume. Po Marica in druge. Iz množice so slyam d siljali klici: Živel balkanski savez, kaj Živela Srbija, Živela Bolgarska. Vremem mestu so manifestante navdušili le i pozdravljali in jim pritrjevali z oker. Proti i Policija je bila popolnoma nepripravljen. Tako je bilo mogoče, da, na so prišli manifestanti do Jelačićevega poroča trga. Tam so se manifestacije naedogaja krat izpremenile v demonstracije. Ne proti Cuvaju. Ljudstvo je začelo kilem v cati: Doli s Cuvajem, doli s tirankami i Živel Jukić. V tem trenutku se je začel kadila policija na konjih in peš močdki množico ter jo začela s sabljami razradog ganjati. Prišlo je do strašnih prizorov. 20 oseb je bilo ranjenih, med njimi m eden težko. Strahnik ga je udaril avtomat po glavi s sabljo. Odpeljati so ga morali v bolnišnico. Le s težavo se je dost. I posrečilo policiji demonstrante raz. kr. I gnati. Demonstracije pa so se še ponorati zno zvečer ponavljale po raznih ulicah. Policija je aretirala mnogo oseb, poziva. Šibenik, 11. novembra. Včeraj spriklke se vršile v mestu velike manifestacije za balkanske Slovane. Občinski korist zastop je izdal proklamacijo, v kateri ri pozivlja, naj se meščani sestanejo na bocl slavju zmag bratov na Balkanu. M ker i to je bilo v zastavah. V soboto je b rne v lo mesto iluminirano. Včeraj se b isovsa pomikal manifestacijski sprevod na r olile 5000 ljudi po mestu. Vse prebivalstvo, vse tu italijansko je manifestiralo, vse tu balkanske Slovane. Pred katedralo P so govorili Srb poslanec Vu k o t i c i j o l i n i poslanec Drinković in župan d n a r Krstelj. Vsi so slavili zmage bal k a n s k i h držav tudi kot zmage hrva e m c škega naroda.

Dunaj, 11. novembra. V dobro informiranih krogih se govori, da se m v najbližjem času pričakovati pre obrata na Hrvaškem. Zatrjuje se, da vso gotovostjo, da je padec Cuvaja e s l sklenjen. Cuvaj bo podal po končani rebn delegacijah svojo demisijo. Merodajni mo ni krogi hočejo vedeti, da se b o b e l i te uvedlo na Hrvaškem zopet ustavn stanje. Imenovan bo zopet ban, t e m se vrše že pogajanja z vodilnimi poli tiki glede ureditve razmer. Naš du klic. Najski urednik se je tozadevno info r alce. Z ker merodajni faktorji te vesti ni Cimo ne potrjujejo, niti ne dementirajo. Pred Dračem in na dalmatinski obali l a v n

Trst, 11. novembra. Dne 9. t. m. ob 10. dopoldne se je odpeljal parnik Wurmbrand v Drač, da sprejme na krov tamošnje avstrijske podanike. Govori se, da ima s seboj tudi de tažma 100 vojakov. En del avstrijske eskadre med njimi tudi novi dread nought Viribus Unitis se nahaja blizu Spice.

Zader, 11. novembra. Včeraj se služba je ob navzočnosti generalnega poča v štarja, sekcijskega šefa Wagnera. Pe Jaurega otvorila telefonska zvezna Trst - Zader. Zader bo zvezan tudi z Dunajem, ter so tozadevne priprave v Dalmaciji že skoro končane. Narova kratkem se otvori proga Dunaj ni Split.

Dunaj, 11. novembra. Vojno ministrtvo je dalo napraviti izredno močno telefonsko zvezo med Dunaj in Dalmacijo, ki služi le vojaškim namenom. Ta proga, ki naj ostane tajna, se izogiblje poslopji in kraje in bo izročena v prihodnjih dneh premetu.

Gospodarstvo.

Nova pomoč našim kmetovalcem.

Splošno se čujejo pritožbe, da kmetovalec nima od truda in dela na svoji kmetiji nobenih koristi in kaj čuje, največkrat pa nobenih dohodkov.

Marsikdo prevzame od staršev podedeno posestvo in jim mora dati visok užitek. Stroškov ima torej dovolj, dohodkov pa nobenih. Ni čudno, če izgubi pogum. Vsakdo bi rad večal pridelke in doneske svoje posesti sploh, ali kako? Istotako bi rad vedel, kako stoji njegovo posestvo, ali li donša dohodkov ali izgubo. Je naj boljši odgovor? Sam ne more dati odgovora, in kar tako tja ven gospodari, se pravi drveti v gozdu. Točnih odgovorov in nasvetov moremo najti le, če svoje posestvo z vsemi njegovimi deli natančno poznamo. To je pa zopet mogoče, če imamo z vestnim opazovanjem in natančnim zapisovanjem vseh izdatkov in prejemkov.

Pri c. kr. kmetijski družbi Kranjski v Ljubljani se je osnoval urad za kmetijsko knjigovodstvo, ki ima namen, pomagati udeležencem na ta način, da jim skuša napraviti knjigovodstvo prav lahko in breztrudno. Ni se bati, da bi ne mogli izvrševati svojih dolgov. Vse je kaj enostavno urejeno in je malo pisanja, če se vsi računi izvrše v osrednjem seštevku. Vsako leto se napravi popis posestva z našo pomočjo in vsak teden se pošlje en zapisnik tega, kar ste prejeli, oziroma izdali. To ane vse in kaj lahko. V uradu se vodi to posebne knjige in ob koncu leta se me nam natančno pove, katere panoge nam daje kmetije se izplačujejo in katere umne. Pove se vam še marsikaj in se sam da nasvet, kaj bi kazalo ukreniti, kaj začeti in kaj opustiti. Kaka iz- Vrememba se pa more seveda izvrševati le tedaj, če se sami za to odločite. ker proti nam nimate drugih obveznosti, pri kakor edino to, da nam o pravem času, natančno in popolnoma resnično ega poročate vse dogodke, ki se pri vas enogajajo in se kmetije tičejo.

Nekateri se bodo seveda na tik- kilem vprašali: »O, ali ni to morebiti anaka past, da nam nalože še večjih z-avkov? Brez skrbi! Prvič so do- nednki iz kmetij jako pičili in drugič je raz- radovanje naše popolnoma tajno. izo- le samo voditelj osrednjega knjigo- ni- stvenega urada mora vedeti vse t- arilavnotako dobro, kakor vi, mora pa imo- vsem ohraniti naistotno mojč- ist. Kakor ste dosedaj vse zaupali raz- kr. kmetijski družbi kranjski, tako po- rorate zaupati v dobrohotnost tega uli- pvega urada. Zato vas še enkrat sebozivamo, da se poslužite ugodne i- sorilike, ker, kakor že omenjeno, je aci- aloga tega urada edinole delati v n- sk- rist kmetijstva.

Pojasnjeno bodi, da udeleženci o- ke bodo imeli prav nobenih stroškov, Me- er jim c. kr. kmetijska družba po- bi- rne vse stroške, ki nastanejo z do- i- sovanjem. Poleg tega se bodo do- na- ilile udeležencem, ki bodo po naših st- v- asvetih napravili kake izpremem- za- e, tudi — primerne podpore. ralo. Porabite torej ugodno priliko in i- ilavite se takoj z dopisnico, da ste de- ž- lni ravnanje se po naših nasvetih d- nam pošiljati vsak teden eno po- bal- čilo o prejemkih in izdatkih, bodisi r- a- obsteje ti v denarju, blagu ali v m- drugim. Vsi nasveti se bodo al- ali popolnoma brezplačno in bo- e- se uradovanje popolnoma tajno.

Ker začne osrednji urad za k- zmetijsko knjigovodstvo poslovati v- a- s 1. januarjem 1913, je nujno po- an- ebno, da se takoj priglasite, sicer d- j- moglo biti prepozno, ker bo vodi- bo- i- tega urada vsakega udeleženca v- no- najkrajšem času obiskal, da ga o- tem potrebnem pouči.

Nadejamo se obilne udeležbe, du- er gre le za koristi kmetijstva! Ta for- ilic velja le za kranjske kmeto- jalce.

Z vestnim zapisovanjem se na- ni- smo pametno in varčno gospoda- ti, varčnost pa je vir blagostanja.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Darila.

Pravništvu naših listov so poslali:

Za „Ciril in Metodovo družbo“, J. Kovar, asistent j. z. v St. Pe- na Krasu 17 K., nabrala vesela s- Źba na fantovščini g. Fran Stepan- po- ta v gostilni pri g. Lavrenčiču v m- e- Petru na Krasu, obitelj orož. nad- re- ročnika Jeršinovica v Derventi v Bo- di- 10 K., mesto nagrobnih cvetk in r- v- d- ka Bavdek učit. na Vinici 5 K., vo- valo učiteljstvo viniške šole, ker naj- ni moglo udeležiti pogreba tovari- e- Ane Fabjan. Skupaj 32 kron.

Za „Sokola v Semiču“ Franc enis- man — Pueblo Colo v Ameriki 1- 1- kron.

Za „Il. cvetlični dan v Ljubljani“ okol- in C. M. podr. na Vranskem 94 K., kot čisti dobiček v prid cve- mega dneva uprizorjene igre „Išče se

odgojnik“ združene s srečolovom dne 27. oktobra na Vranskem.

Za „Rdeči križ balkanskih dr- zav“ Peter Majdič v Celju 20 kron, mesto venca pokojnemu g. Karolu Druškoviču v Ljubnem, uslužbenci Brdske sodnje 23 kron, Ljove Kovar, asistent j. z. v St. Petru na Krasu 83 K., nabrali St. Peterski železniški in poštni uradniki, Kmetiska čitalnica v Podragi pri Vipavi 32-13 K., nabrano za balkanske junake pri članih in pri- jateljih društva, Adela dr. Dečkova v Celju 20 K., Olga Zanier in St. Pavlu pri Preboldu na Stajerskem 372-80 K., nabrale ga. Valerija Cvenkel, gđc. Mali Sekula, gđc. Anica Turk, Mici Potoč- nik, Anica Sitter in g. Franjo Privšek i. s. v St. Pavlu, Latkovivasi, Seščah, St. Rupertu, Kaplivi in St. Petru v Sav. dolini (nabiralno polo izročili smo odboru „Rdečega križa“), Slavica Vil- har, učiteljica v Mirnu pri Gorici 214-31 K., nabralih v Mirnu pri Go- rici, Janko Golob, nadučitelj na Raki 170 K., nabrano med Račani (nabiralno polo izročili smo odboru „Rdečega križa“), Iva Čop na Jesenicah 10-30 K., zbrano na fantovščini brata J. Raunika, Berta in Pavla Rus v Grusupljem 60-20 K., nabrali na Grusupljem in v okolici (polo izročili odboru „Rdečega križa“), I. Kralj v Dobropoljah 12 K 40 v., zbralo 8 darovalcev, Marija Ti- čar-Susteršič, trgovka v Ljubljani na Sv. Petra cesta 26 K 10 v., Ivar Mal- narič pri Sv. Križu pri Kostanjevici 61-60 K., zbralo 21 darovalcev, Rajhen- burški Slovenci 100 K., (i. s. Rajhen- burški Slov. 86 K. in Rajhenburska francoska kolonija 13 K.), Slovenski veterinarji na Dunaju 31 K., Fran Ho- čev var v Strankivasi pri Kandiji 10 K., zbralo 9 darovalcev, Divačani 172 K 93 v., Rudolf Starovašnik, hotelir v Slov. Bistrici 70 K., kot I. zbirko, Janko Grivec in Ludovik Zepić v Ormožu II. zbirko 200 K., nabrano v Ormoškem okraju (polo smo izročili odboru „Rde- čega križa“), Milka Ivankovich v os- mem okraju na Dunaju 10 kron, Francka Peterman, Janko Vilar in Terezija Romšak v Dobu pri Ljubljani 5 K., Metliški lovci 40 K., katere so zložili o priliki obhajanja 40 letnice spominske knjige na Vinomeru, An- ton Knafelec v Zagorju pri St. Petru na Krasu 110 K., nabrano v občini Zagorje, Anton Štrekelj v Ljubljani 3 K., Marica Mrak v Ljubljani 7 K., katere je zložilo delavsko obje- tvrdke „Balkan“, dva neimenovana skupaj 50 K., neimenovani v Ljubljani 10 K., J. Kumš v Ljubljani 10 K., gospa Pisek-Kuder v Novem mestu 8 K., Vontčina Valentin v Ljubljani 5 K., dr. Alojzij Kokalj, odvetnik v Ljubljani 25 K., Roza Janda, soproga c. kr. rudn. svetnika v p. v Ljubljani 8 K., Mihael Knaflič v Ljubljani 10 K., gđc.: Wessnerjeva, Grošljeva, Pleškova Gomilškova, Arselinova in Pleškova 30 K. (vsaka 5 K.) in Ana Štrukelj, hotelirka v Ljubljani 20 K. Skupaj K 204-67.

Ziveli nabirali in darovalci!

Javna zahvala.

Podpisani pogoreli se tem potom javno zahvaljujemo vsem blagim dobrotnikom, ki so nam v naši stiski priskočili na pomoč z bla- gom ali z denarjem, oziroma, da so nam po- magali skupaj dovažati opeko in druge reči. Posebno zahvalo smo pa še dolžni visoko- rodnemu g. dež. predsedniku ekselenciji baronu Schwarzu, dež. glavarju dr. Iv. Susteršiču za izposlovanje drž. podpore, okrajnemu glavar- stvu, sl. mestni občini ljubljanski, g. trgovcu Andreju Šarabonu, vsem slavnim društvom, korporacijam, ki so priredili veselice nam v korist, nadalje slav. dež. odboru kranjskemu, g. župniku J. Petriču, županu g. A. Vilfanu ter vsem drugim, ki jih imenoma ne moremo naštevati.

Tomažovo, dne 8. novembra 1912.

Blaž Jerneje, Anton Mave, Marjeta Smrajc, Janez Blas, Jakob Blas, Blaž Smrajc, Miha Babnik, Marija Dovč, Alojzij Kajzer za Petkovška.

ASTRA
DRALLE

Novi mo- ni
MODNI PARFUM
izbrane finosti in očarujoče polnosti.
Zadosti prav drobna kapljica!
Cena K 5.—
Po vseh parfumerijah,
drogerijah in boljših
brivnicah.

Današnji list obsega 8 strani.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Umrli so v Ljubljani:

Dne 7. novembra: Jera Klemen- čič, zasebnica, 75 let, Kladenska ulica 22. — Josip Osterman, sin kočarice, poldrugo leto, Streliška ulica 15. — Anton Minkuš, c. kr. orožniški straž- mojster v p., 62 let, Sv. Petra c. 47.

Dne 8. novembra: Tomaž Stend- ler, posestnik, 40 let, Radeckega cesta 11. — Jera Pečnik, kuharica, 75 let, Streliška ulica 8.

Dne 9. novembra: Mirko Rojc prevoznikov sin, 3 leta, Sv. Petra cesta 47.

V deželni bolnici:
Dne 6. novembra: Martin Oven, poljski dninar, 46 let.
Dne 8. novembra: Mihael Petro- vič, delavec, 23 let.

Zitne cene v Budimpešti.

Dne 11. novembra 1912.

Termin.

Pšenica za april 1913 . . . za 50 kg 12-04
Rž za april 1913 . . . za 50 kg 10-64
Oves za april 1913 . . . za 50 kg 11-14
Koruzna za maj 1913 . . . za 80 kg 8-03

Meteorološko poročilo.

Višina nad morjem 596-2 Srednji zratični tlak 736 mm

NOV.	Čas opazo- vanja	Stanje baro- metra v mm	Tempe- ratura v C	Vetrovi	Nebo
9.	2. pop.	741-9	4-7	sl. vzsvzh	oblačno
9.	9. zv.	742-2	1-5	sl. svzh.	"
10.	7. zj.	740-6	0-3	sl. jug	"
"	2. pop.	737-1	6-5	sr svzh	jasno
"	9. zv.	734-5	1-1	sl. szah.	"
11.	7. zj.	728-3	-1-7	brevetr	megla

Srednja predvčerajsna temperatura 0-4°, norm. 5-1° in včerajsna 2-9°, norm. 4-9°. Padavina v 24 urah 0-3 mm in 0-0 mm

Kovači

specijalisti za stavbna dela dobijo ta- koj stalno službo. Dnevna plača 5—6 K. Naslov: **Giovanni Cosovel, Trst, Via Farneto štev. 56.** 4084

Najfinejše rokavice
pravi francoski parfumi
in vsi v to široko spadejoči predmeti v najfinjši kakovosti.

913 Za obila naročila se priporoča

OTILIJA BRAČKO
Ljubljana, Dunajska cesta 12, v Matihonovi hiši.

Službe išče
prodajalec

:: usnja. ::

4069 Cenjene ponudbe: poštino ležeče Ljubljana pod šifro „služba 38“.

Priporočam svoje velike za- loge zajamčeno pristnega malinovega soka

kakor tudi razpošiljalec

v velikem iz prve roke jamstveno pristne malinove odceje

(Rubi Idae).

4079

Lovro Rogelj

tvornicar sodavice in pokalic na Vrhniki.

Med. vet. Ignac Šlajpah

deželni okr. živilozdravnik

Minka Šlajpah roj. Štajer

poročena.

Žrdo pri Lukovici — 11. novembra 1912 — Holovec

Dr. Hubad v Škofji Loki

je otvoril zobozdravniški atelje

za plombiranje zob — in plombira zobe vsak dan.

Naznanilo.

Stem si usojam obveščati p. n. občinstvo da sem

Kreutzerjevo gostilno na Marije Terezije c. 8.

s tem mesecem na svoj račun prevzel, ter se priporočam za obilen obisk.

Z velespoštovanjem

Ivan Kmet.

Klobase dobre sveže jetrne in krvave se dobe vsak petek, soboto in nedeljo v gostilni pri Kreutzerju.

Naznanilo.

4083

Podpisani Anton Kovačič, tovarna peči in štedilnikov, Vič pri Ljub- lani, se zahvaljuje za dosedaj izkazano zaupanje

v gostilni pri Bergantu, Sv. Jakoba trg štev. 5

in naznanja, da

se je preselil v gostilno „KREUTZER“

:: na Marije Terezije cesti štev. 8 ::

ter se priporoča cenjenemu občinstvu. — Z odličnim spoštovanjem

Anton Kovačič.

Št. 36984.

4086

Razpis ustanove za ljubljanske reveže.

Mestni magistrat ljubljanski ima za tekoče leto podeliti „Cesarja Fra- na Jožeta ljubljanske ustanove za reveže“, in sicer dve po 50 K, deset pa po 40 K.

Do teh ustanov imajo pravico oni mestni (v Ljubljano pristojni) reveži, ki ne dobivajo redne podpore iz ubožnega zaklada.

Prošnje za podelitev jedne teh je oddajati na vložnem zapisniku me- stnega magistrata

do vštetega 30. novembra t. l.

Prosilci imajo v prošnji natanko navesti, o čem da žive, ali imajo kak reden dohodek in kakšne so rodbinske razmere (število nepreskrbljenih otrok, zdravstveno stanje.)

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dne 9. novembra 1912.

Župan: **dr. Ivan Tavčar l. r.**

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Brez konkurence. Najnižje cene. Solidna postrežba.

Ljubljana ➡ **Sv. Petra cesta šte. 4** ➡ **Ljubljana**

Priporoča svojo bogato zalogo najmodernejšega blaga za zimsko sezono, ter vse v to stroko spadajoče predmete po strogo :: solidnih cenah. — Vzorke pošl em poštne prosto. ::

„Služba“ poštno ležeče v
„Stražišču pri Kranju.“

Mod. blago
sukno, platno,
garnture, preproge,
šerpe, rute, pleti itd.

privatnega kapitala **se odda** skupno ali v manjših vsotah proti **pupilarno** varni zastavi. — Pojasnila daje: Prometna pisarna J Rozman, Kranj.

**iz konkurzne mase Ludovika Dolenca v
Prešernovi ulici pod tvorniškimi cenami.**

„Angleško skladišče oblek“
O. Bernatovič, Mestni trg št. 5.

J. Paulin Ljubljana, Nova ulica 3.

Lekarna k Spasitelju, Koprivnica, Hrvatsko.

Posebna špecialiteta likerja.

Varčne gospodinje!

Dočim daste za vsa druga redilna sredstva 1—3 K, velja „Sladin“ ali dr. pl. Trnkoczy-ja „**Sladini čaj**“ 1 zavoječek z 1/2 kg samo 60 v tudi pri trgovcu. Na tisoče ljudi ga zavživa z najboljšim uspehom. Glavne zaloge v Ljubljani **lekarna Trnkoczy**, zraven rotočaja; na Dunaju v lekarnah Trnkoczy: VIII, Josefstädterstrasse 25; III, Radetzkyplatz 4; V, Schönbrunnerstr. 109; v Gradcu: Sackstr. 3. **Razpošiljanje po pošti. — Prva največja ekspertna trdka. — Preizkušeno lekarnarsko biago. — Drogijske cene. — Mastin za živinorejce. — Tel. 190.**

dr. Dragotin Treo, odvetnik v Gorici.

po domače »pri Prezeljnu«, ležeče tik glavne ceste na solnčnem in prometnem kraju pred trgom. Obstoji iz hiše s staro gostilno in nanovo narejenim lokalom za prodajalno ali drugo obrt. Zraven imenovane hiše je veliko gospodarsko poslopje ca. 25 m dolgo, s ploščami krito in z močnim podstrešjem, v pritličju s staro veliko kovačnico, obokanim hlevom in skladiščem, zgoraj stanovanje in velik prostor po prenamembu za vsako obrt zelo ugodno. Proda se hiša in gospodarsko poslopje vsako posebej ali tudi skupno s pripadajočim vrtom in prostori okoli teh dveh poslopij. Proda se tudi nekaj oprave. Po zastopljenem kupu se posestvo lahko takoj prevzame. Prodaja

Lovrenc Boncelli, trgovec in posestnik v Železnikih, Gorenjsko. 3993

➡ Sv. Petra cesta števil. 28 — nasproti „Zlate kaplje“. ➡

živetkov, oprsnikov, rav-
no držalcev, trebušnih in
== mesečnih pasov. ==

Luna Tetra plenice.

3994